МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет. Арадуьл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 20 (2872). | Шоатта, 15 февраль, 1964 шу. | Мах 2 кеп.

ГIЕТТА ЛЕЛА «ЭЛЕКТРОН-1», «ЭЛЕКТРОН-2»

ТАСС-а хоам

«Электрон-1» а «Электрон-2» а яхача Iилман космически станцей новкъосталца дIахо а толаме тоххам беш ба атмосфера тIерча тIоанаштей космически арениех.

10 феврале юха а Советски Союза территоре тIера радиола гуча зоне яьннай «Электрон-2» яха станци, хIаьта цуьнцарча буьзама сеансаш юха метта а оттаьй.

11 феврале моттигерча хан 18 сахьат даьлча «Электрон-1» яхача станце 104 го баьккхаб Лаьттанна гонахьа, «Электрон-2» яхача станце цу юкъа 13 совгIа го баьккхаб Лаьттанна гонахьа.

ДIаеннача программага хьежжа «Электрон-1» а «Электрон-2» а яхача станцешца радиобуьззам а лоаттабу, царгара Iилман хоамаш хьа а нийду.

Телевизионни бустамаш дазачул тIехьагIа хьагучадаьккхачох, шинна а станцена тIера аппаратура лерттIа болх беш я, станцешта чура температурей давлении оттадаьча боарамех я.

«Электрон-1», «Электрон-2» яхача Iилман станцешцара дIахора радиобуьззама сеансашк царгара Iилман хоамаш хьайделгеи оттаьча программага хьежжа хургда.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1964-ча шера 13-ча феврале КПСС Центральни Комитета Пленуме дIахо а дийцар «Юртбоахама продукци сихагIа алсамьккхар дукъа, удобренеех шерра пайда эцара, хий деккара гIулакх дегIадоаладара, комплексни механизаци яра, Iилманна карагIдаьннараши хьалха латта опыти юкъехкхьара ларда тIа юртбоахама производствана интенсификаци яра хьакъехьа» яха дош.

IуйрйIнарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: Е. Т. ВАРЕНИЦА (Iаьржа доацача лаьттай зона центральни районий юрта боахама Iилма-тоххама института директора), С. П. ПАВЛОВА (ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара), Г. А. ЧЕРЕМИСИНОВА (Удобренейи агропочвоведенеи Еррнгсоюзни Iилма-тоххама института (ВИУА) директора). Ф. В. КАЛЛИСТРАТОВА (СССР Iилмай Академе генетика института «Горки Ленинские» экспериментальни база директора). А. А. СЕННИКОВА (Яготински производственни колхозно-совхозни управлене «Яготинский» яхача совхоза директора, Киевски область). И. С. ШУМИЛИНА (Дубоссарски производственни колхозно-совхозни управлене Молдавски зооветеринарни совхоза-техникума директора). Т. Д. ЛЫСЕНКО (академика), А. А. САРКИСОВА (СССР Госземводхоза чуйоагIача ирригацен совхозий гIирсаш хьалдарен Керттерча среднеазиатски управлене начальника), М. М. ЛЕБЕДЕВА (Юртбоахама хьайбаш леладара пушкински Iилма-тоххама лабораторе директора, Ленинградски область), Б. П. СОКОЛОВА (ХьажкIашта йолча Еррнгсоюзни Iилма-тоххама института селецие отдела заведующе, Днепропетровски область).

Сайрийнарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: Н. Ф. ПРОКОПЕНКО (Слуцки производственни колхозно-совхозни управлене начальника, Белорусски ССР), И. Г. КЭБИНА (Эстоне КП ЦК хьалхарча секретара). Ф. С. КОЛОМИЕЦА (Казахстана КП Целинни крайкома хьалхарча секретара), А. В. ГЕОРГИЕВА (КПСС Алтайски юртий крайкома хьалхарча секретара), В. И. КУЗНЕЦОВА (Центральни машиноиспытательни станце коартолаш леладра комплексни механизаци яра звеньевойс, Московски область).

Центральни Комитета Пленума соцама проект кийчъяра нов. И. П. Воловченко председатель а волаш комисси хержар Пленумо.

* * *

1964 шера 14 феврале съездаш хулча Кремлевски двореце ший болх дIахо беш хилар КПСС Центральни Комитета Пленум.

Пленуме дIаьхха къамаьл дир цига дакъа лоацараша безаме тIаьйнача КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела нов. Н. С. ХРУЩЕВА.

Пленума балха юкъе дакъа лаца кхы тIа а кхайке боалабаьб идеологе дешаш леладеча союзни республикай компартей ЦК, парте обкомий, крайкомий секретараш, парте промышленни обкомий хьалхара секретараш, парте горкомийи горрайкомийн, партийни комитетий хьалхара секретараш, партийни органий отделий заведующ..ш, идеологически отделий заведующеши заведующей заместителаши, союзни республикай компартей ЦК лекторски группай кулгалхой, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен, доазон тIарча бIуний политически болхлой, союзни республикай ЛКСМ РК хьалхара секретараши идеологически дешаш леладеш бола секретараши, областнойи краевойи къахьегамхой депутатий Советий исполкомий председателаш, партийни республикански, областнойи, краевой газетий редактораш, союзни республикай телеграфни агентствай кулгалхой, кепа йоазони телевидени а кинематографе а дешашта союзни республикай Министрий Советий пачхаьлкхен комитетий хьалхле лелаю болхлой, республикански профсоюзий советий председателаш а профсоюзий ЦК председателаш а, КПСС ЦК-ара общественни Iилмай Академе, КПСС ЦК-арча лакхерча партийни школа, СССР Iилмай Академе гуманитарни институтий, хьалхле лелаю болхлой Iилмахой, лакхерча партийни школай директораш, союзни республикай Министрий Советий председателий заместителаш, культура, лакхерчеи юкъерча специальни образоване министраш, просвещене министраш, къаьнара большевикаш, центральни газетий, журналий, издательствай редактораш, министерствай, пачхаьлкхен комитетий, центральни ведомствай, КПСС ЦК аппарата, СССР Министрий Совета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума бехктоххамера болхлой.

КПСС ЦК Пленум дIахо ший болх беш я.

КПСС Центральни Комитета Пленум

МОСКВА. ДиьлагIа ди да парте Центральни Комитета Пленум ший болх беш йола. Бокъонца дола революционни гIуланхаш даржари дешаш оттадар а, къонстадар а Iалаьмате нийсен хьадан отталари шийна чулоацаш йолча ленински стила дийнне къьгаи хьокхам луш ба цуя болх.

Парте хьалхашка оттадаьд Iалаьмате докхиа деккар — шера доаккхаш дола ялат 14—16 миллиард пунтага, дулх — 20—25 миллион тоннага, шура — 115—130 миллион тоннага, дIаккхоачаделга. Нагахьа санна укх тIехьарча 50 шера мехка ялатий хьувкъамаш 30 процент лакхденнадале, ворхI шера уж лоадама хIама ца эшшаш шозза алсамдаха деза, хIаьта хьайбашкара йоала продукци цу юкъагIа шозза совгIа алсамъяккха еза.

Юртбоахама производствана мамогга дукхагIа интенсификаци яра наькъаца из Iалаьмате докхха деккар кхоачашдара хIара областерча, краерча, республикерча торонех дикагIа пайда мишта эцаргба яхача дешай хьакъехьара хьаьда а гIулакха тIехь а къамаьлаш да Пленуме дераш.

Пленумера яхача хьалхагIа кхинача корреспонденцеш тIа а беррпгача ораторaша практически белгалдаьккхад цу даькъе боамбии кайи леладеча, комсаши совмий бешамаши лелаеча зонай викалаша а тIехьа, дувцар ялат хилар. Ив-м кхетадеш да. Ялат — деррпгие а лард я. Масала, хьатIадоагIача клата хьувкъамий хIара шоллагIа йола тонн хьайбай боахамашка яхийта лаьрхIа я. 1970-ча шера хьайбашта дуаде 125 миллион тонн ялат хьожаде дезаш ба мохк—из лоадама хIама ца эшшаш хIанз деррига хьадоаккхар миссел да. Цунца цхьапа дукха а дукхагIа даккха деза мошен гIожен доакъар а.

Вай юрта боахама интенсификаци яра эггара низ болашагIа йолчарех цхьа фактор я цунца химизаци елга. Докладчика, содокладчикаша, пренеех къамаьлаш дераша белгалдоах лаьттанцарча балхий еррига культура лакх а еш юкъехкхуьаш хилча мара химически удобренеех дала доагIача тайпара беркат дарг ца хилар.

Iаьржа доацача лаьттай зона центральни районий юрта боахама Iилма-тоххама института директора Е. Т. Вареница белгалдаьккхар, масала, Iаьржа доацача лаьттай зоне лаьттанцарча балхашта химизаци елга кхоачамболлача боараме органически удобренеш ехкаши мистал йоаллача лаьттaшта известковани еши де дезаш хилар. Укхаза къаьстта дукха беркат доал органически минеральни удобренеш вIашагIа а веш лаьттанга дIаккхачийтача. Опыто хьахьекхад ишта вIашагIъяьча удобреней 3—4 тонн гуракъа кIа дийнача лаьттан гектарага дIаккхачийтача хьувкъамаш пхи центнер совдоалаш хилар.

Е. Т. Вареница ишта белгалдаьккхар, микроорганизмашца цунна фиксаци яра чотах фецарча азотах лаьттанцарча балхашта пайда эцара гIулакх а иштта тоданза дарг ца хилар. Цу гIулакха, йоах цо, бокха пайда доал бобови культурех. Институто кийч а йиь шерра тоххам а баьб бобови йоацача культураштa кхача хилийтара гIулакх тоадеши цар хьувкъамаш 10—13 процент лакхдеши йолча азотобактерех пайда эцара кердача методашта. Цхьабакъда, хIаьта а укх тIехьарча ханалца во пайда эц хьувкъамаш совдахара йолча цу ферзах.

ВIашагIъайнча органически минеральни удобренеех боалача боккхача пайдах дийцар иштта СССР Iилмай Академе генетика «Горки-Ленинские» яхача Iилма-экспериментальни база института директора Ф. В. Каллистратова. Ишта йола удобренеш яхкаро йиш хилийтар культураш дIаовча лаьттай структура хувца а хьувкъам лакхберца цхьана баьцовгIаех кхозза дукхагIа продукция яккха я.

Дукххача ораторaша, къаьстта аьлча академика Т. Д. Лысенко. Пленуме дийцар шурий хьоавал лакхьар санна йолча лоархIамерча проблемах. Ховш долча тайпара, «Горки-Ленинские» яхача базе академика Лысенко хьалхале а лелаеш хьалкхедаьд дукха хьоанал йола шура луш дола доалкин. Цу доахах хIаране шера 4,5 эзар килограмм шура лу, пхиъ совгIа процент хьоанал а йолаш. Экспериментальни базе кхича боахамашка ехкай цу доахах йола 350 бугIеи 300 етти.

Боккъалдар аьлча вай колхозийи совхозийи торонаш бух боацаш йоккхий я, нагахьа санна царна керте шоай гIулакха мутIахьа а тешаме а бола, из дика довза нах латте, нагахьа санна цар лаьттана бокъонца доал дой. Къаьстта аьлча, из хьакъехкар ше къамаьл деш «Яготинский» яха совхоза директора А. А. Сенникова (Киевски область). «Яготинский» яха совхоз вIашагIтехай тIехьаюсача колховех кхо шу хьалха. Кердача боахама специализаци е аьнна соцам баьбар, цхьан отделене боабашкеш кхеергйолаш, вокх отделене коа тIарча оалхазарашта доаханнен доакъар кийчдергдолаш.

ДIадахеча шера укхаза хьалкхеьд 1 миллион 100 эзар боабаш, 20 эзар центнер боабашка дулх даьккхад, е 100 гектар лаьтта лаьрхIа 267 центнер. Алхха из дулх доккхарах совхоза 150 эзар сом пайда баьлар. Шера юкъера лаьрхIача кхаь шера совхозе ялат хьувкъадаьд, гектара тIера 25 центнер а йоалаш,— хьалха химачул кхозза дукхагIа.

Пленуме йоккха терко тIайохийт юрта боахама специалистий кадраш кийчъелга тоадара. Къаьстта аьлча, цунах дийцар комсомола ЦК хьалхарча секретара С. П. Павлова. Цо белгалдаьккхар, юртбоахама вузаши техникумаши йисте а яьха, юрта баха ца тута нах хIанз а болаш ба, аьнна. Башкире, Молдаве, Литве, Ростова, Волгограда комсомольцашеи кагирхошеи шоай собранешка решенеш яьй, йоах нов. Павлова, ший специальностах болх бе ца тута нах дипломех бахар а уж Iомабеш царга пачхаьлкхеко дIадахийта руъкъа юха царгара хьадаккхар а дехаш.

Нов. Павлова, аьлар, комсомольски организацеша хIанз кIеанга хIама даш цхьанцайолча бахьанаца юрта боахаме болх ца беш бола къона агрономаш, зоотехникаш, ветеринарни лораш колхозашкеи совхозашкеи юхаберзабе. Комсомольцаша гучадоах уж бахьанаш, новкъостал ду къонача новкъосташта шоаш даь гIалаташ дIадахара. Цу гIулакхах беркат даьнад — январь бетта эзар совгIа вола специалист юрта боахаме юхавеха а халкъа хьалхешкара ший деккар хьакхила хьахьегаш дIатакха а лаьрхIа ва.

КПСС ЦК Пленум ший болх дIахо беш я. Пленума цIерах мехка массе а мIнIнигера хIанз а письмоши телеграммаши ух — деррига халкъа социалистически яхье коталоаш яхарах дола къахьегама рапорташ.

(ТАСС).

МОСКВА. 10 феврале Москве хьайийлай КПСС Центральни Комитета аргIанара Пленум.

Сурта тIа: Пленуме дакъа лоацараш (аьрдехьара аьттехьа) Социалистически Къахьегама Турпал КПСС ЦК членалла кандидат Серго Орджоникидзе цIерахча Балтийски завода сборщик В. А. Смирнов, шозза Социалистически Къахьегама Турпал Херсонски области «Россия» яхача колхоза механизатор М. А. Брага, Социалистически Къахьегама Турпал Херсонски области «Керда вахар» яхача колхоза звеньевой А. И. Романюк, шозза Социалистически Къахьегама Турпал Харьковски области Орджоникидзе цIерахча колхоза председатель Г. С. Могильченко, Социалистически Къахьегама Турпал Винницки области КПСС XXII съезда цIерахча колхоза председатель В. М. Кавун.

А. Стужинен С. Преображенски сурт.

ТАСС фотохроника

ПЛЕНУМЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАША ДУВЦ

В. А. СВЕТЛИЧНЫЙ — Социалистически Къахьегама Турпал, тракторашцеи юртбоахама машинашцеи тоххамбеча Кубански Iрама - тоххама института звеньевой - механизатор:

— Кердача коталонашка бода шерра кхь юрташкарча къахьегамхошта хьабалла р г б а Коммунистически парте декабрьскии февральскии Пленумий исторически решенеша. Юрта боахама интенсификаци химизаци яро йоккхий торонаш хулийтаргйолча дукхие масса тайпа дика алсамдаккхара.

ДIайийна хIама ш цIаккха ца хьийкъача тайпара къувкъае йиш я кубански башха-дикача Iаьржача лаьттaшна, нагахьа санна минеральни органически удобренеш нийса йийттача, лаьттан хIара гектарех кхетамца пайда ийцача.

Къахьегам кIезигагIа дIа а бохийташ дарегIа продукци дукхагIа еккха Iомалуш йоккха опыт Iоаьмй тха комплексни механизаце звенос.

Шерагара шерага лакха хьувкъамаш доах оаха юртбоахама керттерча культурий. Гурахьа дуьхIа хIара гектара тIера 30 центнерга кхоачаш доаьхх. Хьада лоархIам болаш хилар укхаза минеральни удобренеш.

Къаьстта дика хул уж тха кубански академика П. П. Лукьяненко эггара хьалха хьадоладаьча «безостая-1» яхача башхадикача сортах долча кIина.

Шекара свекла кердача технологех кхеярца, оасар доладеш йола химически средствaш шерра юкъеякхарца, цхьа зIырг долча фуне из дIаерца, деррига балхаш техникaх пайда а эцаш чаккхарца дикка лохбаьб оаха продукци яккхарга дIабода мах.

Свекла лелаеча комплексни механизаци еш йола тхоай опыт кьайла лоаттац оаха. Дукха, боккъала а, шоай безам бар Iомале шоацта. Тха звеной механизаторaш Казахстанеи Киргизеи баха хиннаб воашал долча республикай свекла лелабераштa шоай опыт дIалйер дукъа.

Сей новкъосташа декар промышленносте болхлошка дIаала безам бе са: дукхагIа эрахеца минеральни удобренеш, гербицидаш, кхыйола химикаташ, цхьабакъда, цу тайпара дукхагIа эрахеца оаш химизаци яра эша дика техника а. Юрташкарча беррига къахьегамкоша доккха беркат ерге шоана цунах.

И. Акимова сурт.

Техника дика тоаю

Урус-Мартана производственни управленерча «Лермонтовский» совхозе дика вIаштIехьдаьккхад юртбоахама техникaна ремонт яра гIулакх. Къаьстта йоккха терко ю бIаьстан балхаш дIадоладеча хана эшаш йола техника кийча хилийтара.

Цудухьа 25-ча феврале тоаьйистеккха лаьрхIад еррига техника. ДIадахача шера йиълагIча квартале денз тоаьяьккхад 49 трактор. Уж тоаеча юкъе дика толамаш доахаш хьабоагIа совхоза центральни - ремонтни мастерскера токарь Арсангиреев Мухьис, слесарь Тасуев Мице, кхыбараш.

Во лелаш техникана ремонт яра гIулакх совхоза отделенешкеи бригадашкеи. Цу дикача балхаца къаьстта белгалдьнна я пхелагIча отделенера Ибрагимов Мульмад керте латта тракторно-полеводчески бригада. Бригада къахьегамхоша хIанзалехьа ремонт яь яьккхай еррига техника. Ишта дика болх бу йиълагIча отделенерча бригадо а.

Из гIулакх ледарагIа лел совхоза шоллагIчеи кхоалагIчеи отделенешка. Бакъда, цу отделеней механизатораша дош деннад хинахьа техника тоаьяьккха, аьнна.

ЧIоагIа хьинар айденна къахьег тха совхоза механизаторашa КПСС ЦК февральски Пленума ший болх дIахьоча укх деношка. Боккхача саькъердамца Iомаю цар Пленума материалаш.

I. ЯНДАРОВ,
«Лермонтовский» совхозерча партийно-пачхалкхен тIахьожама группа председатель.

ПЛАСТМАССАЙ КХАЧА

Иштта оал фенолах. Органически синтеза химе керттерчарех цаI я фенол. Фенол сенах латт гучадаьннад 1842 шера.

Керда продукт чекха яьржай цхьадола лоархIамера басараш деча, дербат деча, хIаьта иштта молхаш еча а. Цунца дувзаденна кхерая кIора кIувнах промышленни хьисапе дукхха яккха йоаляьй из. Цо йиш хилийтар дукха фенол яккха.

ДIадахе бIаь шу йистедоалаш анилино-басарий промышленность чIоагIа дегIаярца а эккхийташ йола хIама—тринитрофинол хьеча фенолах пайда эцаш хиларца а дувзаденна из дуккьала цхьан кхерай кIора кIувнах йоаккхаш хилара кхоачамбацар. Из да тоъаш хиларо Iилмахой уйла тIаихийтар синтеза наькъаца фенол яккхара.

Фенол эггара дукхагIа дIайода пластически массаш хьеча, дукхача хана дена керттерча даькъе фенол дIаяхийта йоланьй пластмасса йоакххача эша феноло-альдегидни полимераш хьаеча. 1950-ча шерашка дена фенол дIайода керттера керла продукт е хиина дIаэттар синтетически хьоасах ях капрони нейлони.

1954 шера Грознески химически заводе хьае йолайир синтетически фенол. Мехка эггара дарегIа хьаю фенол вай яр я. ХIаьта Нохч-ГIалгIайче фенол йоакхха эггара йоккхагIчарех моттиг а хиина дIаэттай.

Дунея тIа дукха хьаю хIанз фенол. Органически синтеза наькъаца хьаеча продукташта юкъе эггара керттерчарех цаI я из.

Эггара дукхагIа фенол дIайода фенольни пластикаш хьаеча. Фенол йода литейни формаш хьаяра эша феноло-альдегидни полимераш хьаярга. Иштта формаш елга хIанз чIоагIа дегIадоагIа.

Химически кхыча бедалца цхьана фенол дукхагIа яккха лерхIаш да. 1960 шера яьккхачул 1965 шера СССР 3,6 эза дукхагIа йоаккхаргья фенол. 1965 шу тIаккхоачаш синтетически полимераши пластически массаши хьаеча дIайолхача химически хIамашта юкъе 84 процент лоацаргда фенола, хIаьта химически хьоаса 10 процент, хIама цIенъеча средствaша, гербицидаша, лакаша, басараша — 5 процент.

Мехкдаьтта чакхдоаккхача промышленносте фенолах шерра пайда эц даьттaш цIендеча.

Фенола ларда тIа хьаду синтетически кIувнаш вIалла тара дац цунах хьеча бедала. Чакх-са доагIа, бос боаца кристаллически хIама я кз. Синтетически искусственни кIувнаш хIадолх чоалхане йола фенопласташ — текстолит, бумалит, дахчан — чоалхане пластикаш хьаеча.

Чоалханерча пластмассашта юкъе эггара керттера лоархIам болаш я текстолит. Из дIайода машинаш еча а, из металлаш миссел хIана ца аьнна чIоагIа, хий чу ца довлийташ, химически ца талхаш, ейга хиларах. Подшипникашка уж чуехкача вкладышашта даьтта хьакха дезац.

Вернолит чоалхане пластик я, ший свойствашка диллача текстолита тара а йолаш. Из дIайода панелаш, электроизоляторaш, турбаш, цилиндраш, кхыйола хIамаш еча.

Фенольни кIувний ларда тIа шерра яьржай хIанз дахчан чоалхане пластикаш. Уж дIайолх машинаш еча, авиационни, электротехнически промышленносте, кхычахьа. Бос бола металлаши боккха мах бола дахчен дIаяха езача метта йолх дахчан чоалхане пластикаш — лувжа подшипникаш, тата доаца шестернеш, кIаде деча станокий валикаши йоа чIинигаши деча а кхычахьа а. Борзах яьрел кхозза — диазза дукхагIа ха йоаккх цар. Царех яь Iовкъийн листаши Iалаьмате дика материал я сборни цIеноаш деча, уж йоххалаш шаьра а хоза я.

Фенолит дIайода кислотие толхаергйоаца турбаш, листаш, химически аппаратура хьаеча.

Iалаьмате дукха я фенола ларда тIа хьаеш йола химически материалаш, хIаьта уж хьакре эша фенол денгара ди массааь доал дукхагIа доаккх.

Цудухьа тха завода хьалхашка оттадаь деккар да халкъа боахама хьашташ кхоачашдара дукхагIа фенол яккха аьнна. Из кхоачашде лерхIаш эргаьккха тоае оттадаьд фенолии ацетонни йоаккхаш йола цехаш. Уж тоаьяьнначул тIехьагIа къаьстта дукхагIа йоаккхаргья фенол. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачашъеча къаьстта лоархIам болаш да из. Фенол дукха да яьккхача шортта пластмассаш хьае йиш яц.

Б. КОСТОЕВ,
Грознески химически завода инженер.

РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

11 февраде хиннача эргIаварча заседане Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет хьежар бахача наха цIарIа эша гIулакхаш деча предприятешта Наьсарен района къахьегамхой депутатий Совета исполкомо деча кулгалах долча. Нохч-ГIалгIай АССР кхалнаха деча дарбан - профилактически гIулакхий хьала а дIахо уж тодара де дезарий а хьакъехьарча, республика пачхьалкхен торговле предприятешка социалистически доалахье лорарна хьакъехьарча, Нохч-ГIалгIайчен юрташта юкъера автомобилий наькъаш кийсдара хьакъехьарча дешаника.

Наьсарен района, Министрий Совета соцам тIа белгалдаьккхача тайпара, бахача наха цIарIа эша гIулакхаш дара план 1963 шера кхочашъяьй. цхьабакъда, бахача наха хIара сага сих доархIаш бокъонца де дезаш хиннача промышлении а промышленни доапача а гIулакхашка хьежача республика кхыча районел дикка тIехьайнсай из. ЦIарIа эша гIулакхаш ду дукхагIа йола мастерскеш райцентре дIанийсьяьй. Шин совхоза йийтта отделенен шин колхозен иц ерригаш а якхаш тега яхи баракъаш тега цаIн мара мастерскеш.

Бахача наха цIарIа эша гIулакхаш дара юкъе пIенхаштта кхоачамбоацараш хилара бахьан да эггара хьалха цу доархIамеча балха участкиие района Совета исполкома оагIонгахьара кулгал во деш хилар. Из бахьан долаш мастерской цхьацца болча болхлоша во кхочашду къахьегамхошта цIарIа эша гIулакхаш, даьча гIулакхех боагIа мах прейскуранташ тIарчул дукхагIа боах, заказчикаш Iехабу.

Министрий Совето уж белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаха декхарийла ий Наьсарен райисполком, бахача наха цIарIа эша гIулакхаш дара йола республикански управлени, коммунальни болхама министерство, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство. 1964 шера районе хьелла лаьрхIад дукха керда предприятеш: бани. цIарIа эша гIулакхаш ду павильон, Наьсарен-Вокзале телевизораштеи радиоприемникаштеи ремонт ю мастерской, совхоза хIара отделене парикмахерски, колхозашка кога гIирс тоабу мастерскеши парикмахерскеши. Цул совнагIа, бахача наха цIарIа эша гIулакхаш дара дукхьал колхозийи совхозийи фермашка а гаьнарча участкашка а вIашагIйохка езаш я кога гIирси баракъаши тегаш а тоадеш а йола дIа-юха лела бригадаш.

Кхалнаха деча дарбан-профилактически гIулакха хьалеи дIахо из тоадара де дезарийн хьакъехьй унахцIено лоарара министра нов. Индербиева докладах Министрий Совето унахцIено лоарара органаш декхарийла ний эггара хьалхарча вогIанна квалифицированни кадраша акушерско-гинекологически учрежденеш кийче, берах болча а бер деча а хана кхалнаха цIарIа деш дола гIулакх тоаде, химически, мехкаьтта, хлатапекарин промышленносте балха болча кхалнахага профилактически хьажара гIулакх тоаде, и. кх. дI. Хьалхарча ах шера кхы тIа а шерье езаш я Шеьлара, Урус-Мартанера, Ачхой-Мартанера, Наьсарен-Вокзалера бераш ду отделенеш.

Соцам тIаийцаб юрташта юкъера автомобилий наькъаш кийсдара хьакъехьарча дешах. Райисполкомаш декхарийла я шина кIира дахалехьа шоай тIахьожаме кIал дола моттигера наькъаш йоагI-йоагIача колхозаги совхозаги дIадала. уж дика лелалдара хьалхара пар жоп а тергдолаш. Цу гIулакха лаьрхIа къаьстта бригадаш лелае йиш я колхозашкеи совхозашкеи 10—12 километрана лоархIаш ииъ тоабу цхьа болхлои 40—45 километрана лоархIаш цхьа мастери а волаш леладеш наькъаш а хургдолаш.

Запорожски трансформаторни заводо арахецаш я тIаьр юкъе хьшаш эIамига а машиннаькъаш тIа гIолла лела къаьстта беза мукъ дIакхухьаш йолча транспортерашца мара дIа ца йохьалуш йола сел йоккха а аппаратураш.

ТДЦГ-360.000/210 яхачарех йолча кхаь фазах латтача йоккхача мощноста трансформатора лоархIамера дакъа крано хьалъайдаьха хьалхьай фотоаппарато. Массехк ди даьлча трансформатор дIайохьийтаргья гIишлош хьалъеча цхьан моттиге.

А. Кравски сурт.

ТАСС фотохроника.

Партийни вахар

КЕРТТЕРДАР—КОММУНИСТИЙ ХЬИНАР АЙДАР

Шу тарега ха яанай юртий производствений управленей инспектораша - парторганизатораша шоай болх дIаболабича денз. Цу юкъа белгалдара опыт Iайнай новкъостий, дукхача инспектораша-парторганизатораша нийса кхетабьб юртбоахама производство дегIайоалаечара шоай доархIам в моттиг а.

Инспекторий - парторганизаторий балха формаши хIараве хьинари мел тайп-тайпара дале а, цу массане юкъара а долаш цхьа гIулакх за — из да нахапа болх бар, партийни организацей болх тоабар. производство вийра из дукхагIа тIаберзабар.

Массехк масал доаладергда аз. Оалхазараш лелаеча Ермоловски совхоза шоллагIча отделене № 2 йолча МТФ гIулакхаш мишта лед хьожаш со волча хана соне шаьра гучадаьлар вахацара политико-массови болх цига тесса бита хилар. Коммунисташца дага а даьнна ферме партийно-комсомольски группа вIашагIъеллар оаха. Цунна юкъевахар МТФ бригадир нов. Абдулазиев, учетчик-лаборант нов. Дилаев, хьайбай лор нов. Бахчеванова, доярка Абдулгазиева, Iаьсашка хьожаш бола йижарий КалироевгIар. Декхараш шо-шоашта дIаюкъа дийкъар. Партгруппана керте эттар Абдулазиев. Дилаев гойтара агитаци кийчъеш а къахьегача листокаш араййоахаш а хилар, хIаьта нов. Бахчевановас хьайбаш лелаерашца каст-каста беседаш йора. Комсомолкаша шоай новкъостий оарцагIбоахар коммунистически къахьегама тIехьара яхь чIоагIа лелаера.

ЧIоагIа сакъердаме чакхдаьлар хIара дI. Коммунистически кхетамаш эшара безам дукхагIа тIабоалар наьха, критически терхалле баьлар уж шоай балхах хьехулараш.

Итт дийнахьа цкъа арадулаш дола «Тахан хьалха малагIа вай» яха къаьстта плакат арахецилга вIаштIехьаькхаб оаха нов. Дилаевца цхьана. Дика кийчдаьча наьга тIа дIатIалотайхьар хьалха латтачун сурт, шура мел ия кхай дувшар. Цу гIулакхо нах гIадбугар, толамаш даха дог дайтар.

Ши-кхо кIира даладехьа ферме, тIехьайнсачара хьалха а яьна, совхозе эггара хьалхара моттиг даьлар. Эггара хьалха уккхара денз дIайолаелар совхоза Iаьсий лeладераша лелаю коммунистически къахьегама тIехьара яхь.

ЧIоагIа лоархIам болаш да инспектора-парторганизатора шийболх парткома инструкторашца, производственни управление инспекторца - организаторца дага а воалаш лелабар.

Оалхазараш лелаеча Ермоловски совхоза № 2 йолча МТФ гIулакхаш тоаденначул тIехьагIа производственни управлене инспекторца - организаторца нов. Поповца цхьана № 1 йолча ферма гIулакхашка хьежар тхо. Цо тIахьожам лоаттабора шурий хьоанал меллий хьожаш. шура мел лу хар дукха доахан деттийтар, уж мишта кхоаб хьежар, хIаьта со хьайбаш леладераша политически болх вIаштIехьбоаккхаш вар. Цхьабакъда, вIаши новкъарле цхьанна тайпара а ипар оаха. Бе болх шортта бар сона а цунна а. Партийни группа вIашагIйолла торо яцар ферме, хIана аьлча хьайбаш лелаерашта юкъе цхьа нов. Дербиев ма-ра коммунист вацар. ТIаккха ферма болхлой юкъарча собране совет вIашагIъедлар оаха хьайбаш леладу хьалха латтараш юкъе а болаш. 7 сагах латташ йола совет хьожар хьайбаш лелаераша мишта боли бу, лертIа болх ца бечоа бехк бора, кхычеттел хьайбаш леладер балхара дIавакххара а хьезцара а дола дешаш уттадора бригадира хьалхашка.

Цул совгIа, уххаза а, шоллагIча ферме санна, арахеца доладир оаха «Тахан хьалха малагIа вай» яха плакат, социалистически яхь вIаштIехьаькхар. Дог айделар наьха. Болх дикагIа бе баьлар уж. Грозненски парткома секретара нов. Дудинка доаццача къамаьла аьле хан-ханнахьа гулду тхо, цига тхо дагадуа тхоай опыта хьакъехьа. Цунах боккха пайда бода. Масала, инспектора-парторганизатора нов. Рыбакова Грозненски опорно-хьоккхама совхоза партийни организацеи цхьана кийчдаьд къахьегама болчи уттабарен цунах мах телерен дош. Из дийца а дийца, дIахо цунах де дезараш белгалдир. Цо новкъостал даьд совхоза болхлой къахьегама овсарле даккхара.

Аз цул опит хьийцар, цу тайпара дош оттадир аз Ермоловски совхоза парторганизацека хьалхашка, цхьабакъда, аз кIезиг дукха шерагIа чульцар из. Белгала аьлча: оаха дийцар совхозе къахьегам вIаштIехьбаккхарах, царна боарам уттабарах, цунах мах телахарх дола дош. Цига собране соцам бир къахьегамах аккордно-премиальни мах кийергболаш болх бу механизировании шин отрел вIашагIйолла. Звеношта кулгалле хьожабир опыт йола механизатораш коммунисташ ии. Лысенков Межидов. ЛаьрхIа дIалолазир механизатораша шоай гIулакх. ХIарана мере жоп лора шоай новкъоста а бIарачаче отряда а хьалхара. Тоаенний къахьегама дисциплина, тоаденнад кхащка деш дола балхаш.

Инспектор-парторганизатор — из да керда мел дола, дика мел дола хIамаш юкъехкухьар. Управлене эггара хьалха Грозненски опорно-хьоккхама совхозе доахана телача доакъарах карбамина эттилга шерра юкъейаьхкар инспектор-парторганизатор нов. Голубенко вар. ДикагIа дIадоладелар гIулакхаш. Деннен бийсаннен хIара Iатта лоархIаш 5 грамм а йолаш тела болабенначуа хьайбаш леладераша тIа-тIа дукхагIа а телаш 100 граммага а кхы дукхагIча а дIакхоачаьй карбамина.

Ше чIоагIа пайдана хилар хаьхьекхар цу бешаа-дикача химически препарато. Карбамидо шортта кулийт доакъарий рлицоапца из тоъаш йола белок. новкъостал ду шура алсамъаккхара.

Азен цхьакта инспектора нов. Дьячковен хьаллаьгар нов. Голубенкос дIадоладаь гIулакх. тхоай тIахьожама кIал долча боахамашка карбамид юкъенкхара оарцагIбаьхар оаха нах. ХIанз из шера пайда эцаш я цу тайпара Горячеисточненски баьца даарий совхозашка а.

ДIадахача шера теттара дика толамаш даьхар № 3 йолча Грозненски баьца даарий совхоза коммуниста нов. Сорокинас кулгалдеча бригадо. Баьца дааращ кхедарен пачхьалкхенга доххарен план 180 процент кхоачашйир бригадо. Теркайе мегардола хIамаш дукха да нов. Сорокиная балха тIа. Цудухьа, оалхазараш лелаеча Ермоловски совхоза кулгалхошта аз могадир болх Iомабар дукха е алкха нов. Сорокиная бригада болч бовзар дукха а баьца дараш кхедеча совхозе бригадир нов. Тхор вохийталга. Ермоловски бригадир уккза Iомаведар минеральни органически удобренеш нийса етта, кердача способах рассада хIайоагIа, из кхийтар къахьегамах аккордно-премиальни мах телга мишта вIаштIехьдаккха деза, баьца дарраш кхедерий материальни безам къахьегама дикагIа тIагIоргбола гIулакх мишта вIаштIехьдаккха деза.

Тха инспектораша-парторганизатораша, дукхагIча хана, чIоагIа дакъа лоаш колхозашкеи совхозашкеи моллагIа а политически производственни мероприяти чакхйоаккхача, парткома бюро а лакхехьа латтача кхыча партийни органий а решенеш чакхйоахий хьожаш тIахьожам лоаттабеча.

ХIаьта керттердар — из да нахаца хадданзе а дукха а болх бар, бригадирий, отделеней управляющей, фермий заведующей кадраш хьехамца кхеир. Нахаца буязам лоаттабаре массе формах пайда эа оаха юкхьанцарен цеховойи парторганизацей, партийни группай лоархIам лакхбари шийна тIабиллача балхах бола хIара коммуниста бехктокхам чIоагIбари дукха.

Инспектора - парторганизатора болх дикка дукхагIа тIакхийтар КПСС ЦК декабрьски исторически Пленум хинначул тIехьагIа, эггара хьалха оаха оахош Iомаю хиие лардеш, хIаьта цул тIехьагIа из тайпа дешар вIаштIехьдоаккх оаха колхозашкеи совхозашкеи а. Белгала аьлча парткоме эггара тIехьагIа хинначе семинаре оаха ладийгIар бокъийча специалисташа Грозненски района латтан агрохимически характеристиках, минеральни удобренеш еттар чIоагIа пайдане хиларах йийшача лекцешка. Тхо республикански агрохимлабораторе хилар, цига тхона хайра латтанна анализ мишта е еза, Iомаделар цунах йоалла фосфор, калий, азот гучаккха. Цу семинара хьисапе занятеш йир оаха № 3 йолча баьца даарий совхозе, 1-ча Мая цIерахча колхозе, Грозненски опорно-хьоккхама совхозе, кхыча боахамашка.

Лоаппа аьлча, инспектор-парторганизатор декхарийла ва хIара ше боахаме вахар цхьа лоархIам боацаш, цхьа лар йоацаш дусергдоацача, производство вийра цунах пайда баргболча тайпара шийболх вIаштIехьбаккха.

А. КУИМОВ,
Грозненски производственни управлене инспектор-парторганизатор.

ГАЛИЛЕО ГАЛИЛЕЙ

(Ваьча дийнахьа денз 400 шу дизара)

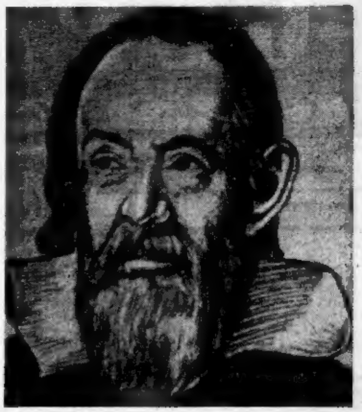

Галилео Галилей (1564—1642) — Возрождене замах Iалаьмате доккхача хьаькъалера Iилмахои уйлакхои, ше мадарра Iалам довзара лард еладарех цаI. Цо деннал долаш къовсам болабир дыка догмашта дукхьала, опытайн математически уйлайн новкъосталца Iалама законаш Iомадара тIехьа.

Iилмане революци ньеч Iалаьмате боккха гIа а боаккхийтаи из Iилма хьалха теттачех наха а лоархIаш Iилмахочун чIоагIа хамбеш, цо даьр доккха лоархIаш хиннав Фридрих Энгельс. Ший ханара техника тIехьанна дика йовзаш саг а, изобретатель а, приборийн инструментийн конструктор а хиннав Галилей. Ше хьаьча телескопа новкъосталца из хьайийлар Юпитера йиъ спутник, Венера фазаш. Млечни Путь оалача ийсача формехьа доацача сигалеи таька тIара вIалла лаьрхIа саг вархоацаш дукха седкъий. Цо гучадаькхар Бетта тIехе шаьра ца хилар. ший совна гонахьа Малхо гобоаккхаш йола ха царца къоаста а еш, гучаьхар маьлха Iатташ. Иштта кхы дукха а да цо тохкам баь лоархIамера хIамаш.

Лоадама хIама ца эшаш таьа итт шера дIаьх а луш шедаьча Iилман тохкамеи хьехинар, шийна гучадаьннар Галилея дIаяздир хьалхагIа «Седкъий вестник» (1610 ш.) яхача сочиненe тIен, хIаьта цул тIехьагIа «Дунен кертторча шин системах — Птоломеевеи Коперниковеи — йолча Диалога» тIен (1632 ш.). Из «Диалог» бахьан долаш цун сий а даьлар, тайп-тайпарча мехкашкарча Iилмахоиш цо яхар бакъдаь дIа а ийцар, хIаьта католически килза из чIоагIа гоам а велар.

Цунна гучадаьннача хIамана вIалла харцде йиш йоацаш къоагIдаь хьахьокхар Коперника хьехам нийса хилар, католицизма догмашца тиръяла йиш йоаца керда мировоззрени чIоагIъеш дар Галилеена гучадаьнараш.

«Диалог» арадаьнначул тIехьагIа инкизиние судага валар Галилей, цхьабакъда, е судо а, е инзагIа шийна хетараш тIара вакхаро а денала дохавезар, ший лаIам тIара ваккхазар Iилмахо. Суд аьлча тIехьагIа ваалавца хIана хиннавац аьна, инкизиние тIахьожам белаш ше хиннаволлашехьа а ча социйташ ший болх дIаха баьб цо. Iалаьмате йоккха Iилман тIехьале юхейитар цо моханна даьхье.

Алхха Iилман даьхье беча балхах кхоачам баь Iийнавац Галилей, Из иштта художник а, музыкант а, литератор а хиннав. Аламий динмая эзза хургба Iилма бахьан долаш Iалаьмате дукха Iазал лайна, материалистически мировоззрени дукха къовсам лоаттабаь Галилео Галилей.

БАЛХА ОВСАРЛЕ ЛАЙКХЪЕШ

КПСС ЦК февральски Пленума болх беча укх деношка «Малгобекнефть» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю кхоалагIча промысла коллектив доккхий къахьегама толамаш доахаш я. Цу промысла бригадаша планал совгIа 123 тонн мехкдаьтта даьккхад. ХIаьта эррагIча промысла мехкдаьтта даккхара план 101,7 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта дика болх баьб мастера Марзиева кулгалдеча № 2 йолча бригада коллективо. Шоай балха овсарле 1,7 процент лаьтъяьй цар. Дика толамаш доахаш болх баьча операторашта социалистически яхьа отличник яха значокаш еннай. Царех ба ии. Торшхоев, Малевии, хIаьта операторнаш ии. Бурдукаевеи Ларинеи баь болх белгалбоаккхаш, совнархоз Сийлен грамоташ еннай.

Советски Эскара цIейга — 23 февралага доккхийча толамашца накъе баха лаьрхIад кхоалагIча промысла мехкдаьттахоша.

Я. МАМЕДОВ.

ШИРАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБАР—АКТИВИСТИЙ ДЕКХАР

Шерра коммунистически общество хьалъеча хана, советски наьха сакхетам чу ширача замах юхедисараштa дукъхьала лоаттабу къовсам къаьстта боккха лоархIам болаш ба.

Ширача замах юхедисача воча гIулакхашца лоаттабеча къовсама юкъе дакъа лоацаш юртара хIара активист хилар вай республика хьалашка вIалла а хилаза даргдоаца гIулакх да.

Вай республика юрташка ба организаторски хьехамеи болх цхьана айхха буизам а вахаре шоашкара дикагIа гIулакхаш гойтарна тешамера къахьегамхой ширача замах юхедисача воча гIулакхашца лоаттабеча къовсаме оарцагIбоахаш а бола кулгалхой.

Массаза а кхетамца а лелабу дынах юхедисача воча гIулакхаш цара къовсам Майртуперча школа директора нов. Хаджиева. Цо ешача «Ислам хьабалар», «Бусалба ди Нохч-ГIалгIай мехка чуболар», «Мархех дола зулам» яхача а кхыча а лекцеша майра гучайоах дын идеологи, гучабоах ислам хьаллоаттабераш. Лектор - атеист дени Iомалуш. Iилман атеизмах дола ший кхетамаш лакхдеш ва, цун ший библиотеке да атеистически литература: «Атеиста спутник», «Ислам», кхыдола книжкаши брошюраши. Общественни шийгара дика гIулакхаш гойташ ва нов. Хаджиев: ший сесагаца цхьана кино, концерташка ух нз, дына гIулакхеште дукъхьала къовсам лоаттабу цо, кхетамца а тIаIертта а наха дIайоазийт коммунизм хьалъеш бола сакхетамера нах хьалкхебарах йола парте политика.

Наьсарен района дикагIа бола лекторех-атеистех цаI ва «Октября 40 шу» яхача совхоза соций бешамаш лелаеча бригада бригадир Хучиев Iелаудин. Цо еш «Нохч-ГIалгIай мехкарча шайхехи «езача» моттигехи» «Ислам хьахилари цун реакционни чулоацами» «Ислами кхалсаги» яха а кхыйола а лекцеш. Лектор дика кхет къорIа, шариIата, зуламерча Iадатий догматех, района республика вахарера масалаш а кхуллаш кхетамца гучайоах цо мурдий, дикарий дьесса. гIулкхаш, дукха истий кхувлараш тунеяндаш. Аудитори теше атеиста Хучиева. цу гIулакха цунна новкъостал ду ший гIулакх кIоаргга довзаш, теоретически вахолаш практически гIулакхашца ювза ховш из хиларо. Из хьалхьокх укх гIулакхо: цкъа совхозе ГIой-Юртарча отделене доахайга хьожараштеи доярашеи «Ислами Малхбоален кхалсаги» яха беседа еш вар нов. Хучиев. Ладувгlаш баьгIача кхалнаха юхьхьанца дезадаланзар лектора дына реакционни чулоацамах селла майра а ийса в дуцарах, цхьабола кхалнах ла ца а дуегIаш дIабаха а белар, цхьабакъда, векар дарпа ца сопабеш, исламои Iадаташеи ца могийташшехьа а вIаши дезаденнача йиIен зIамигача саген безамахи цар доапача иразаги дог тохадолийташ дола, къамаьл долларица уж юхасолабе хайра лектора. Лекци чакхъяьннача тIехьагIа, дегаш чIоагIа тохаденнеи уйлантахьа бахан болаш ерабьлар кхалнах. Цу хана денз нов. Хучиев варга сатуъсаш кул ферме болхлой.

Общественни а къаьстта ший а вахаре шийгара дика гIулакхаш гойт Наьсарен района партгосконтрола председателa, лектора-атеиста нов. Арапиева. Цо дынах тешараш тул а бийи, царца къамаьлаш ду, района вахарцера бакъдола хIамаш дарле а дуьцаш гучадоах сектантий гIулакхаш, Iилман-атеистически темаех даьша района в республика а газеташ тIа массаза а статьяш язъю.

Новкъа дале а, республике хIанз а кIезига ба юрта бахача наха юкъе атеистически темаех даьша, хIаьта иштта ширача замах юхедисача кхыча гIулакхаштa дукъхьала а лекцеш еша, беседаш еш бола юртий активисташ.

Аатурерча 8 шера школа директор нов. Амалиев лакхера педагогически образовани йолаш ва, сесаг хьехархо я цун, юрта кино, концерташка цхьана яхаш уж. «Баматгири - хьажийн» «IаьламатагIари» мурдех болча наха шоаех бехк баккхар кхераш. ХIаьта директора ше юртарча къахьегамхошта цIаккха лекци а йийшаш е беседа а йьяц ширача замах юхедисача воча гIулакхех даьна, дына дукхьалара литература дешаш а вац нов. Амалиев. Цунах алхха Аатуры яхача цхьан юрта укх тIехьарча хана школе деша ца ухаш дукха бераш да, шишша-кхоккха сесаг йолаш 40 совгIа саг ва юрта. Аатурерча шин школе 60 совгIа хьехархо, лор, агроном а кхыбола активисташ а ба, цхьабакъда, царех цхьаккха а вац атеистически темаех лаьца а ширача замах юхедисараштa дукхьала а лекцеш ешаш, беседаш еш.

Дешара - хьехама а Iилман атеизма а болх во латт Шаьля района Новожизненски 8 шера школе. 1963 шера декабрь бутт боаш маьре яхар 8 классе дешаш хиниа. Абдурахманова Зара. Школа дешархочо харцахьа даьна цу гIулакха дукхьала цхьа дош алацаар юртарча цхьанна а активаста, юртарча наха юкъе лекцеш ешаш, беседа яц, хIаьта из бахьан долаш укх шера январь бетта цу школера кхы а цш йиIит маьре яхар. Юрта Совета председатель нов. Тарамов, отделене управляющи нов. Висханов, школа директор нов. Магомадов, хьехархой, лораш, кхыбараш санна болча юртарча активистех цхьанна а саго наха цхьаккха лекци а йийшаш, беседа а яьц ширача замах юхедисача гIулакхий хьакъехьа. Мархах доала зулам доккхалехь цхьаккха тайпа болх бац хьиметтел школерча дешархошна а, цудухьа январь бутт боаччалца марча кхоабаш ер 4-ча классера дешархо Атьмаева Межа. Иззамо моттигаш хиннай ГIой-Юртарча 11 шера школе а (директор нов. Точиев). Мархаш лийчача яхелагIча йийнахьа мархаш а долаш деша ухар 2-ча, 3-ча, 4-ча классашкара дешархой.

Юрташкара дукхача активисташа Iилман атеизмах лекцеш ца ешараш беседаш ца ярали соннагIа, шоашта е кхетам вац, новкъостал дац школашта, библиотекашта, клубашта. 1963-шера юрте библиотекера цхьаккха книжка ийшадац Комсомольски юрта совета председатела нов. Шамаев ГIаьзе, ший сесагаца кино а концерташка а ахац из, дукха истий кхувлараща, тунеядцаща, массанега дешийтарах дола закон телхадераща машар ба цун, юртарча клуба, школана, библиотекана цо дош ер ма дий аьнна новкъостал дац. «Октября 40 шу» яхача совхоза директор нов. Арапиев болхлошта юкъе авторитет йолаш ва, цхьабакъда, нахаца беш хьехама болх бац цун, дешар Iомадац, хьиметтел ший сесага а, дына гIулакхаш ший делала а юкъе ца хьахьийтар дукъхьа беш цхьаккха болх бац цун. Iилман-атеистически пропаганда лелаеш къаьстта нах хила беза аьна хет цу совхоза кертерча агронома нов. Цечоева. Иштта хеташ волча юртарча активиста дукъхьала вац совхоза партбюро секретарь нов. Арчаков а. Iилман-атеизма дешашта болх боаццаца дIа-юха бийкъаб цо: партийни организаце Iилман-атеистически болх къаьсттача наха тIабиллаб, хIаьта секретарь ше цу биллага хьожаш а лектораша - атеисташта цхьаккха тайпа новкъостал деш а вац. Мурдий тоабаша шоай гIулакхаш леладахьдар дьина бала бац нов. Арчакова. Цо йоах, тоабашта юкъера бараш тунеядцаши балха боаца нах ба, цудухьа уж, шийна новкъе а бац.

Ширача замах юхедиса гIулакхаш, къаьстта а дынах юхедиса гIулакхаш шийтта мара кхы новкъа доацаш леладайтар бехьан долаш хIара шера дукхагIа чIоагIлу мурдий тоабай гIулакхаш. Масала, Кунта - Хьажий мурдий тхьамада хинна, мехка хьалхашка мурдий тхьамадал дIахьо ше аьнна дош дена волча Ахмадов Юназа. Курчалой цхьаккха тайпа дына дукхьалара болх лелабеш ца хиларах пайда а ийца, юха а ший тхьамадал каранийцад, нахага рузба дайт, марха кхаба яхаш тIахьехамаш ду. Юрта хинначе схьадо цкъа бехк баь вола Гермечукера Маалигов Абуизид кхы хIа ца кхоссаш хIанз а ший мурдашцара гIулакхаш леладеш ва, дына гIулакхаш кхоачашдар а наха юкъе доаржадар а дукхьа дынах тешараш шийна гонахьа вIашагIа а бетташ, сакхетаме боаца кагий нах мурдий тоабанна юкъе а узаш лел. Из теркалдеш бац юртара активисташ — 40 саг.

Дына гIулакхаш чIоагIагIа леладеш болча наха шоай берашка инзагIа кхоабийт марха. Шьаьлерча 8 шера дешача школа 3-ча классе дешаш вола кIаьнк Межидов урок йолча хана дог гIел а деннa Iохкийтар. Цу сахьате больнице ваьга из. Лорашта гучадаьннад кIаьнка марха хилар, тIаккха ца хIама еннай цар цунна. Межидов прянникаш а йиъ, хьал а гIеттa чувахна. Ведана района Элистанже яхаш йола Тагирова Имант — 3 бера нана цIаьхха. шорг хьайза а хьайза еннай, Iурра дена саррахца мархах хIама ца дуаш а лийнна, сарахьа цIаьхха дукха хIама яар бахьан долаш. Ше даьлах дог тийша йолаладь кхаьбад мотт шоана цу къоанача кхалсаго марха? Кхаьбадац! Цунга а дукхача кхыча кагийча нахага а хьиметтел берашка а инзагIа марха кхоабийт, кхы тайпа дына гIулакхаш а леладайт масса тайпарча тунеядцаша, спекулянташа, хьиметтел Исраилов Хизар — Элистанжерча «Кунта-Хьажий» мурдий тхьамада санна болча къуша а. Цу Элистанжерча «Кунта - Хьажий» мурдий «тхьамада» совхха ший мурда Битимиров Вахид гамаж лочкъяной, цул тIехьагIа ший мурдаш вIашагIа а теха зикар дайтад цо, хIаьта даьлах тешаш бараша бIарчча гамеж йиаьд цигта. Цхьа шу даьннача гIолла «тхьамада» гучаваьккхав, цхьабакъда ваьххавац Iаьдала органашеи юртарча активисташе-м, гамажа дас ше ваьккхав-кх. Новкъа дале а, Элистанжерча активисташа, Ведана районерча лектораша, агитатораша наха дIайовзийтаьц ший юртара даьлах тешаш бола нах хIиллаца Iехабеш лелача Исраилова дегаза яхь.

Республика дукхача юрта районашка цхьа план йолаш декхар кхоачашдара тIаберзабаь ца а лелабеш, кампанейски лелабу ширача замах юхедисача воча гIулакхашцара къовсам. Из дика гуш да хьиметтел, дукхагIча дынкъе мархиц бетта а ешаш, атеистически темаех йийшача лекцех. Партийни комитетий членаш, колхозийн совхозийн кулгалхой, юрта советий председателаш, хьехархой, лораш — юрташкара беррига активисташ декхарийла ба, общественни шоайн вахара шоашкара дика гIулакхаш а гойташ, дынах юхедиса воча гIулакхашта дукхьала лаьрхIа къовсам лоаттабе. Партийни организацеш производственни управленей парткомашн декхарийла я юртарча хIара активисто Iилман-атеистически балха юкъе дакъа лоацийт хьежа, цу гIулакха царна эшаш дола новкъостал а деш. Ширача замах воча гIулакхашца, къаьстта а дынах юхедисача гIулакхашца лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лаца декхарийла ва юртара хIара активист.

Ш. ГЕНАЕВ,
КПСС обкома идеологически отдела инструктор.

БІАЬСТАН БАЛХАШТА— ДИКА КИЙЧО

Ди тІехьа гарга гІорт біаьсти, хастта долатургда біаьстан балхаш, цу гІулакхе декхарийла бу «Ингушский» совхоза болхлой біаьстанна ерригга а кийчонаш яра. Низн хьинаря ца кходеш къахьег цар укх деношка. Біаьстанна лерттІа кийчо яра керттера гІулакх да юртбоахама техникана, инвентара ремонт елга, хІана аьлча деррига а балхаш царца ле дезандаь.

Март беттага кхачалехьа цурех тоаь ешаш 56 трактор яр. КПСС ЦК февральски Пленума сийна 10 феврале план кхоачаш а еш тоаль яьккхай ерригга а 36 трактор. Иштта планал совгІа тоецьй сеялкаш, кохараш, макхаш, кхмараш а.

Ремонтникашта юкъе хьалха латт механизаторий-коммунисташ. ТІехдикв къахьег довгора аппаратурана ремонт еча гоьвзача слесара Алероев Аьхьмада, электрогазосварщика Надыров Борисе, трактористаша Бельтоев Іаллал-Муталийа, комбайнера Гетагажев Хьаж-Бикара, кхича коммунисташа а. Иштта дика къахьег комсомольцашех нарте боанашей: Ярошенко Николая, Соутиев Махьмада, Центроев Мурада, Коттоев Зелим-Хана, кхыбараша.

Совхозерча юртбоахамё инвентара отделенешка еш латт ремонт. ХІаьта из гІулакх а дика лел. Укхаза хьалха йоагІа Алероев Махьмад управляющи вола отделени, 12-ча феврале тоаль яьккхай отделене ремонтникаша ерригга а инвентарь. Укх деношка инвентара ремонт яь аргья кхыча отделенешка а.

Отделенешка вІашагІъеххай механизировании звенош, ерригга а 29 звено. ЦхьоалагІча отделенерча ворхІ звенона тІачІоагІдаьд 1.292 гектар лаьтта, шоллагІча отделенерча 13 звенона — 2.670 гектар, кхоалагІча отделенерча 9 звенона — 1500 гектар лаьтта. Ерригача звеношта хІанзе а довзаш да шоаш хьажкІаш, гидуаргаш, шекара свекла дІаюргйола лаьтташ. Укх шера боккха хьувкъам хьалкхебара 45 — 60 центнер фуаьльхьа хьажкІаш, 11 — 13 центнер генеркаш, 200 — 250 центнер шекара свекла гектара тІара яккха, аьнна социалистически дехкараш тІаийцад хІара звенос. Цу тайпара дика хьувкъам хьалкхебара хьогге а кхоесам дІаболабаьб полеводашей механизаторашей.

Ялташи кхыйола культураши хьувкъара, эггара лоархІамера гІулакх да маххулла дуккагІа лаьтта хьаьндар. Дика вІаштІехьдаьккхад совхозе минеральнии моттигерех удобрёнеш кхашка дІайохкилгв. Ерригача совхозе хиннача 1137 тонн суперфосфатахи аммична селитрахи хІанзе а кхашка дІатессай 1000 тонн совгІа минеральни удобренеш, уж дІакхачийтай гуракьа ялташ дІалийнача 3.271 гектара тІа хьажкІаши, гидуаргаши, шекара свеклан дІаюргйолча 1240 гектар лаьттан тІа а. Пайда эш совхозе моттигерча удобренеех а. Кхашка дІадихьад 4200 тонн ширдаьнна кхо, хІаьта денна дІакхухьаш а латт.

Кхаш хьаьилеча а хьалхле лелаю совхоза коммунисташей комсомольцашей. Шоай болх лерттІа вІаштІехьа а баькхка къахьегарах дикагІа хьокхамаш даьхад цхьоалагІча отделене болхлоша, кхашка дІакхоачадаьд 2140 тонн ширдаьнна кхо.

Сийленца белгалъьчнай укхаза комсомольцаша А. Коргоева, ХІ. Яндиева, Д. Хидирова, Н. Старинченко, С. Коргоева кулгалдеш йола механизированни звенош. Шоашта дІаеннача участкаш тІа минеральнии органически удобренеш ехка боалаш латт цу звеной болхлой.

Ялтийн кхайолча культурайн хьувкъам лакхбара, иштта эшаш да болхлошта агрохими дика ховш хилар а. Цар кхетам лакхбаккхара отделенешка вІашагІъеххай агрохиме дешара кружокаш. ДикагІа дІахьу дешар кхоалагІча отделенерча кружоке, 12 занятии хиннай укхаза. КІоарга чулоацам болаш лекцеш еш дешачарна агрономаша С. Мартусевича, К. Балаева, И. Дзейтова. Наьсарен АМОС-а хин боахама керттерча агронома нов. Шадиева а. Удобренеех дуккагІа пайда мишта еца беза, юртбоахама культурашта зене йолча садоахкача хІамаьца къовсам лоаттабе, уж садоахка хІамаш йоайра етташ йола молхаш кийчъе а царца болх беча хана кхерамзлен техника лелае а дуккха кхыдараш а Іомадаьд агрохиме дешара кружокашка.

Ханнахьа а лерттІа а де деза біаьсти дІадувча ялатийн кхыча культурайн фу дІадувча боарамга дІакхоачадела. Из гІулакх дика вІаштІехьдаьккхад фу леладара агроном волча Ю. Дзейтова, цо кулгал а деш дІадувча боарамга дІакхоача а деш хьогге а цІендаьд хьажкІай, гороха, кена, гидуаргий, иштта кхыйолча культурай а фуш.

Планага диллача соахка гурихьа 6000 гектар зябь ахка езача, совхозе аьхар 1540 гектар лаьтта да. Геттара ве латт из гІулакх совхозе. ХІанад из иштта? Цкъа-дале хьажкІаш чуэцаш хилар дуккагІа йола трактораш, шоллагІа-дале гусеничнии трактораш кІезигагІа я совхозе. уж 27 трактор мара яц. Из баьхан долаш геттара тІехьдаьлар лаьтта оахилга. Біаьстий яьлча лаьтта ахара 24 гусеничнийн 10 «МТЗ» ахен трактор мара мукъаллийта йиш хургьац, хІана аьлча вокх техникаца кхыдола балхаш чакхдаха деза. ХІаьта, дІалархІача 34 трактораца шин кІира 3700 гектар мара лаьтта оахалургдац сменни нормаш тІехкхоачашъеш болх бича а. Біаьсти яьлча ялаташ дІадулгел лаьтта оахилгех кхыдолеи балхаш ханнахьа чакхдахара кхы а гусеничии 15 трактор эшаргья совхоза. Грозненски «Сельхозтехнико» уж трактораш лургья аьнна, дош дениад. Нагахьа санна из дош кхоачашдой біаьстан деррига балхаш ханнахьа чакхдаха вІаштІехьдаргда.

Механизаторашт чуІера эшаш йола кхашкара культстанаш кийчъяра хІанзе а йоакхо ю совхозе. КхоалагІчеи пхелагІчеи тракторно-полеводчески бригадашкара культстанашта ремонт еш латт. Иштта тоаергья кхыча бригадашкара культстанаш а. Механизаторашта дика хьалаш Іалашдара эшаш мел дараш дергда укх шера.

СалоІача хана ловза шахматаш, шашкаш, иштта кийжкаш чудола кагий библиотечкаш хургья кхашкара культстанашка. Совхоза парторганизацей дирекцеи шийна могаш дар дергда біаьстан балхаш лерттІа дІадола а даь ханнахьа чакхдахара.

У. ТЕРЛОЕВ,
Наьсарен производственни управлене «Ингушский» совхоза парткома секретарь.

Нитрона, орлона, экслана, кашмилона, иштта кхыча синтетически хьоасех Советски Союзе дуккхьашха тайп-тайпара кІадаш ду объемни пряжа оала тай хьаде Іомабеннаб «Веретено» яхача ленинградски фабрике. Дикалга а цунах доаккача кхыча гІулакхашка а диллача хьийзача тхал эсалагІа дац из. Цу синтетически хьоасех даьча таьх свитераш, кофташ, жакеташ, блузкаш, маІача паьха кочамаш хьаелга хІанз вІаштІехьдоалаш латт Ленинграда предприятешка а, хІаьта иштта Загорски, Куйбышевски, Подольски трикотажни фабрикашка а. Шаккха хІама а хувца ца луш, дика оттaлуш а, неца ла латаш а, лина ярел дуккха дарегІа а я цунах хьаь хІамаш.

Из башха дика тай хьадеш йолча «Веретено» яхача фабрике аьккхад ер сурт. Из тай кийчдара процесс укх тайпара я. Керта кІажарий хьисане вІашкабилла синтетически хьоаса лоацача хьувзара системах чакхбоакк. ТІаккха лаьрхІа цу гІулакха хьаьча машинаша лента ду цунах, тІаккха беда тай а дийя хьувзача дІачудохийт из. Хьийза даьнна тай шолха а даькхе, оргаш а дийя кийчду.

ХІара дийнахь-бус 4,5 эзар барзкъа далла объемни пряжа оала из тай хьаду предприятие коллективо. 1965-ча шера кІанзарчул пхеза дуккагІа хургда фабрикера йоачІингаш. Цунга хьежжа дуккагІа хургья цунах хьаеш йола хозен чІоагІеп хІамаш а.

Сурта тІа: кийчача объемни пряжага хьожаш йоалл технии Вера Дружинина.

П. Федотова сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬИНАР АЙДАЬ

Доаккхийча хьинарца къахьегаш ба Іаи замалаьх Урус-Мартана производствении управленерча «Новосельский» хомсий совхоза шоллагІча отделенера тракторни бригада механизатораш. Біаьстанна йиззача кийчоица ницьа бахар духьа денна дош кхоачашдеш ба уж.

Графикал тІехьа ца буеш хоанахьа ремонт яьй отделенерча 12 трактора, 4 сеялка, 6 пуха, 43 макха, 4 культиватора. Укх деношка ремонт яь аргья 7 лущильник.

Из лоархІамера болх дика чакхбоаккхаш латт трактористаша Фарзаули Ахьмада, Коврануккаев Іабаса, Джоабатыров Висангира, слесара Бунхоев Хьалма, иштта кхычар а.

Къаьстта айденнача хьинарца сІаьхег цар КПСС ЦК февральски Пленума сийна.

КПСС ЦК Пленумий решенешта жоп а луш тха бригадо механизаторша лерхІ 400 гектара тІа ка бола ялташия 300 гектара тІа хьажкІашия духхьаьл механизмашца гІулакх деш кхее. Цул совгІа базаь пайда эаргба минеральни удобренеех а.

М. АЛБАСТОВ,
«Новосельский» совхоза 2-ча отделенерча тракторни бригада бригадира помощник.

БІАЬСТАНГА КИЙЧА ДА

Доаккхийча толамашца цакъа баькхаб КПСС ЦК февральски Пленума Урус-Мартана производственни управленерча «Самашкинский» совхоза йиьлагІча отделенера къахьегамхой.

Ханнахьа 700 гектара тІа дІадийнача гуйран ялташта минеральни подкормка яьй. Минеральни удобренеш товсаш 600 гектар зябь аьхар. ХІара гектара тІа 2—3 центнер йолаш дикагІа пайда лургболча тайпара тайсар цар ерригга удобренеш.

ЙоагІга йоакхо ю моттигерча удобреней а. ХІанзлехьа, ши эзар тонн совгІа удобрея дІайихьай отделене кхашка. ХІаьта ерригга дІаяхьа лаьрхІараш йиъ эзар тонн я. ТІаккха вІаштІехьдаргда хІара гектар лаьттанна кхоачамбалла моттигера удобренеш ехка.

Моттигера удобренеш кхашка дІаккхухьаш дийнахьара нормаш даима тІехккхоачашъеш хьинаре къахьегаш хьабоагІа отделене дикагІбола трактористаш нов. Жаворонкови Ведутаи.

ЛерттІа чакхдаьккхар юрта боахама техника ремонт яра гІулакх а. ВІалла ха зехьа ца йоаеш хІара сахьата йоакхо еш геттара дика ремонт яь яьккхар отделенерча 20 тракторах 17. Вожаш укх деношка тоаль йоахаргьа. Йистеньккхай кхыйола юртбоахама инвентарь а. Цу балха къаьстта хьинар тІадахийта къахьийгар механизатораша Синповен Васкиевен. Производственни план дения 120—125 процент кхоачашйора цар.

Дишлац агрохимически дешар а. ХІанз отделене дешаш ва 20 саг совгІа. Уж ба механизатораш, бригадираш, звеньевойш, балха хьалха латтараш. Царна дешар хьехаш ва совхоза керттера агроном Амхадов Сапар. Біаьстан балхашта кийча ба ала йиш я совхоза йиьлагІча отделенера къахьегамхой.

Л. ХАРСАНОВ,
«Самашкинский» совхоза байхлой Комитета председатель.

Кхон цхьаккха центнер ЗЕХЬА МА ЙОАЕ

Маьхера удобрени лоархІаш да кхо, хІана аьлча лаьтта хьаьндара вешш мел йола хІама йоалл цунах: хий 77,3 процент, азот — 0,45 процент, фосфор — 0,23 процент, калий 0,50 процент.

Кхо дикен вон хилар цуй коачалга, температурага, из кийчдарга хьежжа хул. ЛерттІа кІалхьарцар дар бокххача лоархІаме да кхо дуккагІа Іара хинна ца Іеш цунах боала пайда лакхбара а. КІалхьарцар доацаш е из кІезига долаш кийчдаьча кхоца цІала геттара кІезига хул, цудухьа кІезига хул цуица дІайийнача хІамиша лаьттанцара хьалъоаш йола азот а. Цул совгІа, тоьаа кІалхьарцар увш доаца кхо чІоагІа хала да Іоадеш а кхашка тоссаш а. Цу тайпара кхо кхашка дІадахьа хала да, хІаьта дІатессса даьиначул тІехьагІа лаьттах дІа ца увш а дукха ха йоакх цо. Кхо доххадалар диъ даькъа декъалуш да: хьалхара дакъа — ловсардаханза дола керда кхо. Цу тайпарча кхоцара ча бос бовиза а ше хиннача тайпара чІоагІа а хул; шоллагІа дакъа — доххадела доладенна кхо. Цу тайпарча кхоцари ча бос Іаьржбеле а кІаьдделе а хул. Цу даькъе кхачанеьа кхо 15—30 процент эшаделе хул. КхоалагІа дакъа бокъоница доххаленна даьнна кхо. ДиьлагІа дакъа — ширдаьнна кхо. Цу хана шин юххьанца хиннача дозалах 75 процент эшалу кхо.

Цу тайпара кхо да республикие дуккагІа йолча колхозашеи совхозашеи кхашка деккар. Кхо дуккагІа дохка ме лу совдоал цунцара азот, фосфор, дІайийнача хІамашта эша кхийола хьоанал. Масала, нагахьа санна кІезигагІа дохкадеинача кхоца 0,52 процент мара азот ца хуле, бокъонца доххаденна даьнача кхоца 0,66 — 0,75 процент хул из.

Цунах гу вайна дуккагІа доххаденна кхо кхашка диллар пайдагІа хилар. Цхьабакъда, практико хьахьокхар кхыча тайпара да. Нагахьа санна цу даннешка хьежжа лоархІам бича гучадаргда, керда кхо доххадала доладеннача хана цуццара азот дуккха кІезиглуш хилар, ширдаьннача кхоца из дуккагІа дале а. Масала, кердача кхон 100 тоннаца 520 килограмм азот да, хІаьта кердача кхон 100 тоннах хул азота 274 килограмм йоаллаш доле 37,4 тонн ширдаьнна кхо. Цудухьа кхо сов доххадалийтар дика дац. КІезигагІа доххадалийтача кхонах пайда дуккагІа боал дІайийна хІамаш хьувкъаьаран лаьтта хьаьндарах, сов доххаденнача кхох боалачул.

Боахаме гулдеш долча дукха доххаденнача кхоца 2—3-эза дуккагІа лаьтта хьаьнде йиш я цун эффект лох а ца еш, ширдаьннача кхоца хьаьндечул. Кхича тайпарча наькъаца а дІакъасташ хул азот, масала, кхо дІаоттадаь лоаттадара тайп-тайпара хьисапаш Іомадаро хьахьекхар вІашкалетта латта кхо дуккагІа дІоахме долийт цунцара азот дуккагІа дІакъасташ хилар. Цудухьа кхо дІаоттадаь лоаттадара эггара дикагІа да 2—3 метр шерек 1,5—2 метр лакхен айххийта вІашка а детта из дІаоттадар. Кхо цу тайпара дІаоттадича из кІезига я «доаг», хІаьта цунцара азот лоадама дІа а къастац.

Ца оахийташ, — бе-башха лоацаш вІашка техе латтача кердача кхон хІара эзар тоннах сульфат аммони яхача минеральни удобреней 10 тонна ийсса йола 2 тонн азот дІакъаст.

Кхо дІаоттадаь ийсса лоаттадара кхо дІаувттаду моттигаш хила еза боахамий хІара ферме.

Кхо лоаттаду моттигаш хьаеча хана эггара чІоагІагІа эшаш дар пхон оагІонш чІоагІеп хий чакхдаргдоацаши хилар да. Пхо дикагІа лоархІ цемент е асфальт хьаьха хилча.

Пхо топпара хуле, цу тІа бокъоица хьийнача ловбатах 20 — 30 сантиметр сома кІийле йилла еза. Кхо Іувда а луш хьаьвыа цІала хьалувцар духьа кхо чуллоатторгий оагІонца цІала хьалувцарташ схь. Из цІала ловсар додаш латтача кхох етт. Кхо ийс а деш хьалъоттаде деза юкъаьнцара тІоа 0,75—1 метрал сомагІа хургбоацаш. Цу тайпара тІоа дІаийсбеннача тІехьагІа хьаьмиссел сомал а долаш шоллагІа тІоа хьалботта беза. ВиъсаьнагІа баьккха нийсбаь шоллагІа гуьвІашъюххе тоІабаь хьалхарчоа улув хьалъоттабе беза. Цу тайпара вІашъюххе гуваш а деш хьалъоттадаь кхо доккьаьлац.

Нагахьа санна ІотоІадаьчул тІехьагІа а кхо «доагаш» хуле, из кхы а чІоагІагІа ІотоІаде а цІала тІаяхийта дошале а еза. Цу тайпара лоаттадеш хилча кхо доххадалар нийса а хул, хІаьта цунцара азот дІа кІезигагІа а къает.

Кхона кІал а тІа а 30—50 сантиметр сомал а долаш ча хьоарц. Цхьаькха, кхоцара азот кІезигагІа дІакъастийташ тІулахх да кхох аьхьа фосфор е суперфосфат тохар. Нагахьа санна бий бетта дІаоттадаь лоатталеча кхоцара 50 процент гаргга азот вІакъасте, цунах цхьа процент суперфосфат техача къастац из 31,3 процент, 2 процент техача — 23 процент, 3 процент техача — 11 процент. 4 процент техача — 3 процент мара.

Вайна магарра, кхох суперфосфат дуккагІа ме тох, азот кІезигагІа дІакъаст цунцара. Цхьабакъда, боарамал (4 процент) тІехьа яьккха суперфосфат техи могаш. Суперфосфат дукха техача, дуьхьал цхьан фосфато луш боле пайда мара лац кхоно.

Суперфосфатаца вІашагІаеллача кхох дика удобрени хул дІайийнача моллагІча ялатий хІара гектара тІа 5 — 6 тонн а коартолий хІара гектара тІа 8—10 тонн а йолаш тохара. ВІашагІъадаьча кхоин суперфосфатех 5 тонн ше цхьаь долча кхон 20 тоннана ийсса лоархІ. Кхох аьхьа фосфор техача кхо сихагІа кийчделе доалл, хІаьта дІайийнача хІамашта дикагІа хьал а оз. Аьхьа фосфор кхох тоха еза нийс а даь кхо лоатторга цу а кхай тІа хьалъоттадеча хана. Кхо ІотоІадеча хана кхон аьхьа фосфор дика вІашагІъургдоаш чІоагІа негаде деза. Иштта вІашагІа а эдаь дІаоттадаьча кхоно кийчлуш йоаккха ха 2—4 бутт я. Аьхьа фосфор 2 процентал кІезига а 4 процентал дуккагІа а йоацаш тоха еза.

Кхоцара азот эггара кІезигагІа дІакъаст суперфосфати ча увш дола кхон вІашагІтехача. Цхьабакъда, суперфосфат тоха хьаштдаь сов тІаьдача, теІача, кхоечамболаш ча увш доацача кхох, хІана аьлча хьаллеттача кхоца фо кІезига хургда, хІаьта цудухьа суперфосфатах боала пайда а кІезигагІа хургба.

1964 шера ялташи кхыйола юртбоахама культураши хьувкъара а уж дуккагІа чукра а Нохчи-ГІалгІайчен юрта боахаме къахьегамхошта цхьаькха дикка лоархІамера кхоачам корабоагІаргба минеральни удобренешца тар а деш кхо нийсса гулдарахи, нийса дІаоттадаь лоаттадарехи, нийса пайда эцарахи.

А. ШУМИЛИН,
агроном.

Юрта боахама техника сихагІа тоаь яккхар духьа хьинаре къахьегаш ба Грозненски производственни управленерча номер 3 йолча баьца даарийн сомийн совхоза механизатораш. Цар хІанзалехьа тоаьй 51 трактор, 24 сеялка, 28 культиватор, 22 пух, 5 йол хьокха косилки, иштта пхьилал тІех тоаьй кхыйола инвентарь а. Из техника тоаеча юкъе къаьстта хьинаре доакъа лоац дикагІболча механизатораша Пустыльникоп Николай, Козлов Ивана, Бечиев Салауде. Цхьаькха гІалат доацаш тІехдика тоаю цар шоай техника.

Сурта тІа: совхоза парткома секретара заместитель нов. Халханици механически мастерской заведующи нов. Грищенков тоаяь хьинаре техникага хьожаш боахк.

М. ЗАКИРОВ.
И. Плиева сурт.

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА МАЯК

Мишта хургья СССР халкъа боахама карагІдаьннарий выставка

Массе хана а дукха нах хул СССР халкъа боахама карагІдаьннарий Выставке. Аллха укх дІадахача цхьан шера а бархІ миллион совгІа саг хиннаб цига. Дай-мехка индустре тайп-тайпарча разделий дукха материалаш чуйоача павильонашка хьожаш кул москвичаш а арахьара тІаббьхка нах а.

Павильоний аудиторешка біаргаго йиш я тетрадаши учебникаши хьалхашка а дехка багІа нах. Инженерий, зоотехникий, агрономий базай говзалаш лакхъяра йолча семинарий занятеш еш ба уж. Выставке дукха ба кагирхой. Учебникаш тІа дувцаш дола кІамаш чуь а долаш, Іалашйоте йокха лаборатори а студентошта халкъа боахама карагІдаьннарий Выставке. БІарчача классашца ух укхаза дешархой. Уж хул отраслей павильонашка а, дийнача Іалама уголокашка а, тІаккха къонача натуралистийн техникийн павильоне-м хІаьта а дета а на хулий уж.

Дерригача халкъа, гаьнара біаргагуш йола маяк а ала йиш йолаш а халкъа боахама карагІдаьнарий Выставке.

Фу хургда Выставке укх шера? Из хаттар дар ТАСС-а корреспондента П. Горозинске ВДНХ керттерча методистага А. Ф. Щеголевга.

— Халкъа боахама массе довзъе керда карагІдаьннараш а уж доакъош дегІадоаладара перспективаш а гойтаргья Выставко, — аьлар нов. Щеголева.

— Цун балхацара керттера башхало я Іалмахоита, промышленостех юрта боахамеи хьалха латтарашта гучаьнна керда говзалаш тайп-тайпарча специалисташта Іомаелта. Шу чакхдалалехьа Выставке хьехь лаьрхІа ба 180 эзар саг гаргга инженераш, техникаш, агрономаш, кхыбола производства командираш. Царна вІаштІехьйоахаргья эзар совгІа Іилман-технически конференцеши семинараши, курсаш, школаш, опыт вІашин йоанийташ вІашагІбеттабалар хургда. Цу тайпара конференцеш хулача ханаца нийс а еш хьалача хьаьлларгья 150 гаргга тематически выставкеи смотри, 130 специальни экспозиции. Цул совнагІа, кхы а 50 тематически выставка хьелларгья оала городе.

Шин тайпаро декхараш хьалхашка оттадаь еш я тематически выставкаши смотраши. Цар дІадовзийт халкъа боахама хІара даькъе хьадаь деррига дикагІдар. Цо торо хулийт гучаьнна керда говзалаш сихагІа производствана юкъехьахьа.

ХьалхагІа дІаихача хана Выставке хиннача наха хІана йовзарг а ши союзни республикай павильонаш. ХІана цу помещенешка хургья отраслеви павильоний экспонаташ, масала, «Металлургия», «Доагора промышленность», «Электротехника», «Стандартизаци, нормализаци, метрологи», «Вычислительни техника», «Лаьттанцара балхаш», «Ялат», иштта кхыдараш.

Шерра а массе оагІорахьара а дІахьокхаргба Выставко йоакхача химе бокха низ болагІа. Аллха «Химически промышленность» яха специальни павильон хинна Іац цунна хетаь, иштта цунна хетаь йоакхий разделаш я дукхача кхыча павильонашка а. Масала, «Машиностроении» яхача павильоне вІашагІйоах «Химически машиностренни» «Керда материалаш» яха разделаш.

Наха чІоагІа хьаштдолаш а хьехаме а хургья халкъа боахама лоархІамерІарча цхьан даькъе целлюлозно-кьхатен хьуна-химически промышленносте карагІдаьнна керда мел дар, толашагІа мел дар хьахокха лерхІаш йола павильон. Химе даькъе карагІдаьннарашин из халкъа боахама юкъедахьари хьахьокхаргда дуккхача тематически выставкашка а. Къаьстта аьлча, біаьстан-ахканара сезон дІайолалушехьа а «Ялга промышленность» яхача павильоне дІахьокха йоалургья синтетически материалех даьча кердача кІодай образецаш. Боккхача лоархІаме хургья болх беш йолча химически предприятеша араехецаш йола продукци алсамъяккхара дикагІа пайда мишта эцаргба цига йолаш йолча резервех яла дош ший экспонаташца довзийташ йола выставки.

Ялгача промышленноста керта тІирсаш деча, бараньаш тегача, трикотажаш, иштта хьаьча доакъошка кердача химически хьоасех, пленочни материалех, искусственни тІаьтех пайда эцара гІулакх довзийташ специальни экспозицеш хургья.

Лаьттанцарча балхашта массе оагІорахьа химизаци яра лаьхкъаш довзийташ хургья «Земледелие» яхача павильона материалаш. Мехка тайп-тайпарча Іалама-экономически зонашка минеральни удобренех эффективногІа пайда эцара гІулакх довзийташ хургйола выставка а а кийчъеш. Экспонатешка лоархІамера моттиг дІалоацаргья оасарцех дІайийнача хІамашта зенаш деча садоахкача хІамашцен къовсам лоаттабара йолча химически средствашa.

Хургйолча тематически выставкаех цаІ хургья хий дехкача лаьтташ тІа дІайийна хІамаш тешшаме хьувкъаяра способаш хьахьокхаш. «Технически культураш» яхача павильоне февраль бетта хьалаьаргья компленсии механизаци химизаци яра ларда тІа шекара свекла хиера лаькъаш довзийташ йола выставка. Нагахьа санна цу тайпара техник логи а делаш 2,5 миллион гектара тІа шекара свекла дІаюш хилча, хІара шерра-шера пхи миллион тонн дуккагІа свекла яккха йиш я хургья, хІаьта шерра-шера біа миллион сага-ли а кхоаргда.

Кхаш леладара гІулакх довзийтача раздале хургья 2,5 эзар совгІа керда прибор а удобреней образецаш а, ядохимикаташ а, юртбоахама культураш а. Ешача лекцеел совнагІа 60 документальни кинофильм а хургда цига хьокхаш.

Йоакха програмна кийчъяй хьайбаш лелардий балха говзал лакхъяра а. Царна довзийтаргда доакъар тоадара харбашах, аммиачин хих, кхыча химически средствах пайда мишта эца беза. Хьайбаш лелдераш дІахьокхаргда хьайбашна дегІ дикагІа дайташ йолча биологически стимуляторех пайда мишта эца беза. Царна хоьргда фермашкара болх вІаштІехьбаккхаран баьча балхаш аланеш телараш дикагІа йола формаш малерІаш а.

ВІашагІъеккха лаьшкабеттон ишзе а йоалаеш гІишлош хьаьара деррига доакъош поточно-скоростни методашка мишта доахаргда а довзийтаргда Выставко. Цу методах дош хила духха а сихагІа хьалдаь а доал дикагІа а хул гІирсаш, уж хьалаьрга дІайодар дикка чухоахьа доал.

«ГІишлош хьалъяр» яхача раздела павильонашка хІанзлехьа а хьакхьачай эггара дагерІа а экономически пайдангагІа а йола полимерни материалах ба конструкцеши деталяш, химически комбинаташта проекташ уоттапра керда методаш.

ВІалла біарга из йоача тешайца дегІаух ший мишта Іилма, халкъа, дешар, иштта уахахцІено доралага. Цу доагъошка карагІдаьннараш хьахьокхаш 13 павильон хургья. Царех нахнаш: «Космос», «Биологи», «Химия», «Техника», «Атомни энерги», «Гидрометеослужба» цхьа шин тайпара Іилман городок хьалуя Выставке.

Керда павильонаш кийчъеларе біаьстан-ахкапарча сезонага, мишта аьлча май бетта, Выставкана лаьрхІа. Цхьабакъда, мехка экономикан культурни дегІайоаллара даькъе карагІдаьннараша пропаганда а еш, хІана а чІоагІагІа балхаш деш я Выставке.

(ТАСС).

Москва.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛОАРХIАМЕРА СОБЫТИ

КПСС ЦК ПЛЕНУМАХ ЙОЛА ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ОТКЛИКАШ

ЛОНДОН. Английски кепа йоазоно дика уйла тIайохийт Москве хьайийдача КПСС ЦК Пленума. Советски Союза вахара чуьх боккха лоархIам болча цу событене хеталь яздy «Таймс», «Дейли телеграф», «Дейли уоркер» санна долча а кхыча а газеташа. Газеташа информаци лу Пленумах, СССР юрта боахама министра И. П. Воловченко доклада изложени ю.

БЕРЛИН. ГДР газеташа гургIойла моттиге кепа теха арадаьхад КПСС ЦК Пленум хьаьлларахи цуй балха хьалхарча денахи дола хоамаш. Газеташа тешаш дувц юрта боахама интенсификаци яра наькъаца Советски Союзо лоацдача хана керда толамаш доахаргхиларах.

Москве хIанз йолаш йолча Пленумо Советски махка юртбоахам дегIабоалабара кердача этапа юкь дIайолаю, яхаш белгалдоакх «Берлинер цейтунг» яхача газето.

Республика ахархой хургйолча съездаца дувзадение ГДР юрта боахама болхлошка къаьстта безам тIабохийт КПСС ЦК Пленума. Кепа йоазоно белгалдоаккх, Пленуме дувца, масала, юрте боахам тайп-тайпарча техникаца Iалашбаря йоккха говзал йолча специалистий кадраш кийчъяри санна дола дуккха дешаш ГДР юрта боахама а боккха лоархIам болаш хилар.

Йоккха терко ю кепа йоазоно КПСС ЦК Пленумо беча балха. ГургIойла моттиге кепа теха арайоах газеташа Пленуме яьча содокладаш тIара керттера положенеши цифраши.

Юрта боахама дешаш дувц Советски Союза Коммунистически парте, ио дика гIулакх дергда дIахо а юрта боахам дегIабоалабара, яхаш белгалдоах «Трибюне» яхача газето. Къаьстта лоархIам болаш да юрта боахама комплексни механизаци яра дешаш, кхашка болх бу къахьегамхой тайп-тайпарча техникаца кхоачам хиллал Iалашбар.

«Яьссаленаш зиза теха тоаденна лаьтташ а хинна дIаоттаргда» аьнна корта а болаш араьккхача статья тIа «Нейес Дейчланд» яхача газето яздy Советски махка йокъал латтача районашка искусственно хий диллара Iалальмате йоккхача планах, гаргарча шерашка беркат душ дола лаьттащ а хинна дIаоттаргья 2,8 миллион гектар, яхаш белгалдоах газето.

БУДАПЕШТ. Венгерски газеташа гургIойла моттиге кепа теха араяьхай КПСС ЦК Пленум хьаьлларахи цуй балха хьалхарча денахи йола отчеташ. Пленумах беча хоама керте «Непсабодшаг» яхача газето яздy: Юрта боахам сихха дегIабоалабара яца деррига хьалаш долаш да, яхаш.

«Непсава» яхача газето ше нов. И. П. Воловченко доклада изложени арайоаккхаш керт-йоазонца къаьстта белгалйоах юрта боахама хьакъехьа Советски Союзо кхоачашде деза декхараш белгалдеш йола керттера положенеш. Керттера декхар латт ядат дукхагIа даккхарах, яхаш белгалдоах «Непсава».

СОФИЯ. Юрта боахама интенсификаци яца хеталь КПСС ЦК Пленум болгарски халкъе керттера терко тIаяха я.

Болгарски кепа йоазоно, радиос, телевидене шерра дувц Пленума балхах.

Дерригача центральни газеташа хьалхарча оагIонаш тIа араяьхай СССР юрта боахама министра доклада изложени Пленума кхыйола материалаши.

«Работническо дело» яхача газето белгалдоах КПСС ЦК Пленумо оттаю советски юрта боахам дегIабоалабара Iалальмате йоккха план, яхаш. «Беррига низ халкъе долча берката» аьнна доккха херте а яздь Пленума материалаш араяьхай «Земеделско знаме» яхача газето.

ПРАГА. Чехословаци дерригача центральни газеташа дика доашхаш хоам бу КПСС Центральни Комитета Пленум хьаьлларах.

Механизаци интенсификации советски юрта боахам дIахо а дегIабоалабара керттера никъ ба, яхаш белгалдоах «Руде право» яхача газето Москвера еча йоккхача корреспонденце тIа. Советски Союза юрта боахам ше социалистически дегIабара кердача, лаккхерча лагIа тIа боалаш латт, яхаш дувц газето. ХIанз хьахиннах СССР юрта боахама керттера низ баьновгIай продуктивность лакхъярaи хьайбай боахам сихха дегIабоалабаран тIабахийтара аша лизза хьалаш.

«Земеделське новины» яхача газето белгалдоах, КПСС-и дерригa советски халкъи керттера терко еш да юрта боахама химизаци яра.

Чехословаки радиоси телевиденеи дика доашхаш дувц ладувгIараштa КПСС ЦК Пленумах.

(ТАСС).

Шоаш йIаьхий я, яхаш, цунах доккхал деш а Америка ВIашагIкхийтта Штаташ, цхьабакъда, къел а я уккхаза Iалальмате йоккха-м. «Эггара кIезигагIа бале а, 36 миллион американцаш хье нах ба, — яхаш яздy «Сатэрдей ивнинг пост» яхача журнало, — хIаьта кхы а шIенагIа аьлча-м уж 54 миллионага а дIаккхача.

Ялх штата территори чулоацаш йола Аппалачей район — из чаккйоалаш къел йола зона я. «Лайф» яхача журнала тIара хьа а кийна вай арадоаккх цу районе бахача нахага мел чIоагIа хала хьал да хьахьонкхаш дола ши сурт.

СУРТА ТIА: Нюои яхача города юкхе (Кентукке штат, США) трущобашка яхаш йола миссис Делфи Мобли (лакхехьара сурт). Цун йиIиг сурхаш а дьына цамогаш хиннай, цхьабакъда, йиIига дарба дайта аьнига ахча дац. Шоашта боагабе кIор лохаш дерзаича кулгашца лоа а нувхаш а санхаш боахх Уиллард Брайенти цун воI Виллин (лохехьара сурт). США боакхкаш болча беррига тайшача хIорах 65 процент уж бахача Аппалачей районе боакхкаш ба.

«Лайф» яхача журнала тIара сурташ. (АПН).

ДЕЗАЧА ДЕННА НАКЪА БОЛХАШ

Укх шера 23-ча августе 20 шу дуз мехкара фашистский иза-Iоткъам тIера а баьккха Румыни паргIатъяьнна. Цу дезача денна сийленца накъабахара цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа социалистически ях-лържай Румыне Халкъа Республике. ВIаьинешна лоархIам болча предприятей коллективаша декхар тIаийцад цу белгаларча денга планал совнагIа итташ миллионий лея маьха продукци арахеца, аьнна.

Мехка яьржача социалистически яхья гIулакхаш белгалдоахаш чаккхьюал областашкара партийни конференцеш. Укх тIехьарча шин шера шоаш бьача балха итогаш а еш, керда декхараш хьалхашка уттадеш ба румынски болхлой парте членаш. Дукха хIамаш да румынски коммунисташка хьалхе а йолаш карагIдаьннараш. Из геттара дика хьахьонхаш да Хунедоарски облaстера гIулакхаш. Ши шу хьалха е йийлача тайпара, областа партийни конференци болх беш йолча хана Хунедоарерча «Металлург» яхача клубе хьайийлаар «Хунедоарски область дегIаяр» яха выставка. Цу хана выставке хьоттаяь хиннараш алхха хургйолча предприятей макеташ мара яцар, къаьстта аьлча, парца яр ззар кубометр объем йолча домнай, агломерационни фабрика, кердача прокатни линей, углеобогатительни фабрика, иштта кхыча предприятей макеташ.

ХIанзара конференци йолча хана уж предприятеш йисте а яьнна болх бе йолаенкай. ВIаргчаче 1938-ча шера буржуазни Румыне ерригача заводаша луш хиннар чон 42 дийнахьеи болат 60 дийнахьеи лу хIанз цхьан Хунедоарски комбинато.

Хьалхарча макетий моттиг хIана кхычар дIалаьцай: хIараме объем 400 тонн а йолаш укх шера болх бе йолалургIойла шин мартено, шеръеш йолча Парошенски ТЭЦ-е а иштта кхыча предприятей а макеташа. Румыне хIара областера а доаладе йиш йолаш да цу тайпара мисалаш.

Цхьабакъда, делегаташа эггара кIезигагIа дувцар харагIдаьннараш, дукхагIа дувцар областе боахама а культура а гIирсаш хьаделга шердара де деараш.

Ф. ЖАРИКОВ,
ТАСС корреспондент.

г. Бухарест.

БРАЗИЛЬСКИ КОМПАРТЕГА ГУЧАХЬА БОЛХ БАЙТАРА ТIЕХЬА

ГАВАНА. Бразильски коммунистически парти гучахьа хилийтара тIехьара къовсам баржаш латт Бразиле. Законах йола бокъонаш Компартена лулга дIадехаш я мехкара тайп-тайпара политически, общественни, профсоюзни организацеш. Пренса Латина агентствас беча хоамах, Компарти гучахьа хулийтилга иштта хьаллоиацаш ва республика президент Жоао Гуларт а. Керттера реформаш бахьанце федеральни правительства лоаттабу къовсам хьалайшара мехкара деррига прогрессивни низаш цхьа фронт а яь вIашагIтIохара къэкъехьарча цо политически кулгалдара довларча бразильски болхлой партега дIаенначa программа тIа лаьрхIа да Коммунистически парти гучахьа хулийтилга.

Бразиле политически гIозарашта хетачох, белгалдоах агентствас, 1965-ча шерарча массане юкъарча хоржамашка кийчо елга лоладалалехьа гучахьа болх беш хургья Бразильски коммунистически парти. Укх гаргарча хана цу дешах хоадамболлащ йола решени тIаэца еза мехка лаккхерча кхоржамий трибунала.

(ТАСС).

Царех говзанчаш хургба

Эггара хьалха укх шера мара бувзам тессабац Грознерча № 48 йолча юкъерча школа дешархоша производстваца. Цуи керттера бахьан дар производствени практика дIаяхьа моттиг ца хилар. Цхьабакъда, из гIулахх иштта долга хайнача школана шефство делаеча ЦРМЗ коллективо лаьрхIар керда 1963—64 дешара шу долалуш практика дIаяхьа цIа а кхы мел эша оатхалаш а вIаштIехьаяха.

ДIадоладелар дешара деноа. Школа 9-ча классашкарча кIаьнкаша ЦРМЗ инженера Г. Т. Кузнецова кулгал а деш токарий говзалаш караерзае лаьрхIар, хIаьта йиIигаша — чертежницай говзал.

Нагахьа санна заводе кIаьнкашка теори а практика а дIаяхьа йиш яле, кхы а дикагIа да йиIигий гIулакхаш — заводо шоай конструкторски бюро чуйола цIа денна занятеш дIаяхьа. Дика вIаштIехьабьккха дIахьу цо ший болх. Чертежаш де йиш йола истолаш — комбайнаш, кхыйола гойтара пособеш а конструкторски бюро. Чертежницаш хила Iомалуш а 9-ча класса 14 йиIиг.

Дика дIахьу теоре а практика а урокаш завода конструкторски бюро члена, хьехархочо Савельев Георгий Андреевича. ХIанзле а дикке хIамаш Iомадаьх йиIигаша. ХIаьта кIаьнкаша хIанзле а шоаш хьаю дукха чоалхане йоаца оатхалаш.

Заводе практика дIахьоча дешархоша лаьрхIад ахкан каникулаш йолча беттаашка болх бе. Цу гIулакхо доккха новкъостал дергда токарий, чертежникий говзалаш сихагIа караерзае.

Духхьал заводе говзал караерзаярца кхоачалуш бац нисладIча классий дешархой болх. Дешархоех итт йиIиг а школа йоккхагIа йолча пионервожате Попова Валентинас кулгал а деш школий вожатей говзал Iомаеш. Боккхача лоархIаме а чоалхане а ба йиIигий болх. Школе дIа мел хьоча массови мероприятей кулгалхой ба уж. Цу дешархоех хIараяр лохерча классе пионервожати я. Цу классашка цар каст-каста «Мишта хила веза пионер?» яха беседаш, тематически сбораш ю. Укх шера дуаьхьал пионерски организаце гIулакхаш Iомадеш мара хургбац уж, хIаьта тIадоагIача шера цар Iомаергья музыка, довзаргда искусства кхмдола доакъош а.

ЧIоагIа сакъердам болаш дар школа пионерски организаце хургболча пионервожатеша кулгал а деш чакхдаьнна «ГIа боалача иллей цIей». Эзар совгIа дешархо вар цIейца дакъа лоацаш. Школе хьоашалгIа баькхабар берий даьй-ноаной, ЦРМЗ кулгалхой, болхлой, города кхыйолча школай дешархой. Цига хьоашалгIа бахкха хиннача школай директораша кхетадир школе пионервожатеш кийчбер чIоагIа дика гIулакх долга.

Шоай школа баххах дувцаш директора нов. Л. Н. Царевас йоах: производствера болх вIаштIехьбоаккхаш доккха новкъостал дир тхона ЦРМЗ директора нов. А. Н. Сардалашвиле, парторга нов. Никитина, завода комсомола комитета секретара П. Н. Громова, завода болхлошк. Уж дика шефаш хилар бахьан долаш хIанз заводе хьалдеш латт чертежни кабинет, кIаьнкашта — токарни цех. ХIамале а заводо яйца а яйца дIаоттаняй дешархошта лаьрхIа ялх токарни станок, истолаш, иштта кхыйола оатхалаш. Заводе практика дика дIаяхьаро гIо дергда дешархошта сихагIа говзах Iомае, хIаьта царех дукхагIчар хIанзале а лаьрхIад школа йистеяьккхача заводе болх бе.

Юстара Iеш бац дешархой даьй-ноаной комитета членаш а. БоагIача боараме болх дIахьош я комитета чуйоагIа производствени сектор. Шоай бераша говзалаш IомаергIолга хайкача даьша-ноаноша дег тIара къоабалдир из гIулакх. Сектора кулгалдеча цIен-нанас нов. Геллера масса хана бувзам лоаттабу ЦРМЗ коллективаца.

Иштта ЦРМЗ болхлой, кулгалхой, берий даьй-ноаной, школа хьехархой низаца хьалкхуьш латт къона говзанчаш.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

СУРТА ТIА: школа йоккхагIа йола пионервожати В. Попова йиIигий группаца занятн дIахьош я.

Н. Панева сурт.

М. Освальда лоткъам

ВАШИНГТОН. 13 февраль (ТАСС). США лакхехьарча суда председатель Уоррен керте а латташ йолча президент Кеннеди вер мишта хиннад тохкам беча специальни комиссене хьалхашка лоткъам баь аьннай Ли Харви Освальда нана — Маргарита Освальд. Селхан Вашингтоне хиннача пресс-конференце цо журналисташта дIабовзийтар ший лоткъамий чулоацам. Юнайтед Пресс Интернейшнл яхача агентства беча хоамах, Маргарита Освальда дIакхайкадир, шийна хетаргахьа, Ли Освальд Центральни разведывательни управлене агент а хиннав, хIаьта президент Кеннеди вера гIулакха из гунахьа довцаш юкъе а ихьав, аьнна. Кеннеди вийна саг хIанз а лацая кортамукъа ва, аьнна, хета торо хулийташ дола бакъдараш да шийга, аьлар цо. Нагахьа санна президент вийна саг бокъонца хьалахара из эшаргхуле, тохкам беча коммисена хьалхашка кхы а бIарчача шера лоткъамаш де кийча и ше, аьлар Маргарита Освальда.

Ли Освальд Центральни разведывательни управлене къайлагIара агент хиннав яха дош бакълеш цхьаккха а теша йиш йолаш хIама аьннадац Освальда нанас, аьнна корреспонденташка дIакхайкаде сухул бир комиссе председателa Уоррена. Цхьабакъда, цун лоткъамех цхьадола дакъа комиссена пайдана хила йиш йолаш да, аьнна мукIарло-м дир цо.

АНГЛЕ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА ЗАЯВЛЕНИ

ОТТАВА. 12 февраль. (ТАСС). Английски премьер-министра Дуглас-Хьюма селхан укхаза пресс-конференце хьакхайкадир, «Кипре порядок оттаяра» дукхан халкъашта юкъерча герзашцарча низаша ловцаш дола дакъа малагIча формехьа хила деза шийна хIана а хоьш дац, аьнна. Уж герзашшара низаш ООН-а Кхерамзлен Совета тIахьожам болаш хилийтара ше духьала ва аьлар цо. Цу низий лоархIамегIара дакъа канадски бIу хиларга ше догдоахаш хилар кхайкадир Дуглас-Хьюма.

ДIахо премьер-министра белгалдаьккхар, сатем боацаш йолча кхыча районашна, масала, Малабоалехьарча Африкен Къулбен-Малхбоалехьарча Азен дукек халкъашта юкъера полицейски низаш дакийтара а духьал хургвацар ше, аьнна. Уж моттигаш, аьлар Хьюма, «дика команда тIехь йолаш хила езар». Цунна хетачок, цу тайпара командовани дика лелаергьяр английски эпсараша.

Цунах къамаи политика а яь, тIом хьоабара Советски Союз тIаахувш ца хилара со вIалла а шеко йолаш вац, аьнна белгалдаьккхар Дуглас-Хьюма.

Премьер-министра иштта хьакхайкадир, нагахьа санна КНР шийна йоагIаш йола моттиг ООН-е хьахьалоацаре дикагIа хургхар аьнна кеташ дукхачa хана дена ва ше, аьнна.

Новкъостал эш

Итташ бараш да Наьсарен района Пхьилекъонгий-Юртарча школе производственни дешара мастерскешка тайп-тайпара говзалаш Iомаеш. Школа яьккха бальча дешархошта-кIаьнкашта плотник-столяр хила йиш йолаш специальность лу укхаза, хIаьта йиIигаш барзкъаш хьадака а тега а ховш хул.

Тхо школе хиннача дийнахьа мастерске производственни дешара урок дIахьош дар бераш. Эггара хьалха укхаза хоалу дешархошта болх бара эшаш дола деррига хьалащ дика вIаштIехьдаьха хилар. Лостам а болх бара аьттув а кургболча тайпара дIаоттаяь латт дукха мах болаш йола дика станокаш. Токарни, строгальни, фугальни, электрохерхдахчан хIамашта догамаш дукхийола станокаш йоллашехьа а бераша кулгашца хьаю тумбочкаш, истолаш, гIандаш, зизаш чулоаттаду яьшкилгаш.

— Станокашца болх бе Iомадаций цо, кулгашца хIана ю оаш хIамаш? — хетт оаха берашка.

— Iомадац. Тха чIоагIа безам ба царца болх бе. Маца Iомадергда тхо? — йоах бераша.

Школа директораца Ведажева Мурадаца къамаьл дича цо дувц: «Болх бара эшаш йола ерригa а оборудовани я тха школе производственни дешара мастерске, бакъда, электрически сердал йоацаш хиларах дахчах еш йола тайп-тайпара хIамаш станокашца хьае йиш йоацаш дисад бераш. Дукха ахча дIадахийта яйца станокаш цхьаккха пайда ца луш латта ер шоллагIа шу да. Школа коллективо чIоагIа дийхад [illegible] электрически сердал чуйиллар. Гаьнара хьачуйилла езац из. 3—4 бIоагIа богIа мара безац. Хьалъяь латташ я трансформатория будка а. Оаха чIоагIа декхар ду цу гIулакха тхоашта гIоновкъостал дар»...

ДIадахача шера ахканарча каникулех школе ремонтни балхаш лаь кходаьча ахчах цар яйцар футбольни командана эшаш йола форма, радиоузел, ши магнитафон, иштта кхьярраш а.

Нагахьа санна станокашка болх байта йиш хилча кхьметтел кхыча школашта а предприятешта а лаьрхIа дукха тумбочкаш, истолаш, гIандаш, кхьдараш хьаде вIаштIехьларгдар дешархой. Геттара дика кхеташ, кулга говзалаш йолаш дукха бераш да школе. МоллагIа хIама хьае хоа дешархочоа Боков Макшарипа, Плиев Махьмада, Хамхоев Султана, Кортоев Якъуба, Осканов Iаддал-Салама, кхы дуккхачарна.

ХIаьта йиIигашта юкъе производствени дешарах дикагIа кхеташ я хIамаш тегача мастерске Iомалуш йола Гиреева Лейла, Осканова Зина, Ажигова Лида, Ужахова Зоя, кхьбараш. Уж хIанзае а Iомабеннаб кочамаш, халаташ, фартукаш, дешархошта формаш тега.

П. АВАЗБЕКОВ.

Американски тIема базашта духьалера, Японе територе тIа ядерни герзаш дIаоттадара духьалара японски халкъа болам шерлуш, баржаш латт. Мехка общественностах ца а йоалаш, Японе правительства тIехьалъккхад «Поларис» яха снарядаш а тIайолаш дола форда кIал гIолла лела американски кемаш мехка порташка хьачуладхкийтара хьакъехьара дош къоастаделга.

30—31-ча январе Ерригьяпонски конференция хилар конституци хораяра, мехка територе тIа [illegible] герзаш дIаоттадара духьала, машарах гера дIадаккхаран тIехьа. Ядерни гера цIендаь дIакъовлара тIехьа дIахо йолача хана а къовсам лоаттаболба, аьнна решени тIаийцар конференце. Конференце доклад йир Японе Социалистически парте халкъа болама дакъерча комитета председателa Иока. Ший доклада тIа цо белгалдаьккхар Японех Тихи океана тIара ядерни база е гIерташ США-е хьувзадераш кхераме гIулакхаш хилар. Цо иштта белгалдаьккхар «хIанз латтеш дола гIулакхаш вIашш машар а болаш яхара а массане а деррига а гера дIадаккхара а оагIонгахьа эзд машар бахьанцерча японски боламо деррегача дунен тIарча машара низех дIа и кхийтта лоаттабу къовсам хIана кхы а боккхагIча лоархIаме ба», аьнна.

СУРТА ТIА: Японе територе тIа американски бIу хилийтара духьала протест ец Йокотарча американски тIема базана юкхе хиннд демонстраци.

С. Ильина сурт, АПН.

Редактора
вам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛАДУВГIА ХЬАЖА

РАДИО: 6.30 — юртбоахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — ашараш; 6.50 — хоамаш; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — передачай программа; 8.20 — «Сердало» газета оагIонаш тIара; 8.30 — Iуйранара концерт; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (нохчий меттала); 15.50 — Климашевская Марияй концерт; 16.15 — «Ерригача парте, дерригача халкъа гIулакх» — беседа (эрсий меттала); 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Болхлой кагирхой школашта дуккхагIа йоакко е» — яха беседа (гIалгIай меттала); 17.00 — сатирически радиожурнал (нохчий гIалгIайи меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.40 — кагирхошта йола передача (нохчий меттала); 18.18 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.33 — радиоладувгIархой лехарах оттаду концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — телевизионни кердадараш (эрсий меттала); 18.40 — доазол арахьарча гIулакхий хьакъехьа комментатора къамаьл; 18.55 — киножурнал; 19.05 — Галилео Галилей — вай 400 шу дизера кетаь передача; 19.15 — «ХIаьта а го боаь» — Грознерча № 3 йолча школера передача; 19.45 — ПВО Бакински округа халхарийн иллейн ансамбла концерт; 21.30 — передачай программа; 21.35 — «Иншургйоца бIаьстий» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикий улица, 13. Телефонаш редактора вам. — 2-07-01; болхзоахаме секретара — 2-45-48, партийни вахарeи, промышленни, юртбоахамея, кехати отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революции проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции.

СФ05035. Заказ № 1022.